

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77

Str. Baron L. Pop 10

SZERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77

Éjeli telefon (nyomda) 2-02

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 150 L
Félévre 80 L
Negyedévre 40 L
Egy hónapra 110 L

XI. évfolyam ♦ 177. szám

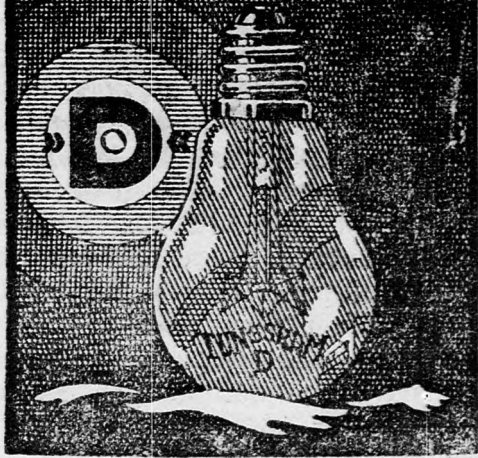
1928 augusztus 10 Péntek

* 5688 Ab 24 *

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

TUNGSRAM

Egy rapszódikus népvezér

— Radics István halálára —

Radics István halálával az európai politika egyik legszínesebb, legexcentriku sabb és legmarkánsabb egyénisége távozik az élők sorából. A politikusok ama fajtajához tartozott, akiknek cselekedetei nem annyira az államférfiúi bölcsesség, mint a féktelen temperamentum, az ügy iránti fanatikus lelkesedés és nem utolsó sorban az egyéni hiúság irányította. Közel három évtizede immár, hogy Radics egyik legtöbbet szereplő faktora lett az európai arénának és alig telt el hónap e három évized alatt, hogy a sajtó valamilyen politikai botrányval kapcsolatban világgá ne kürtölte volna Radics nevét. Ha olasznak születik, talán Mussolini lett volna belőle, ha oroszoknak talán Lenin, ha angoloknak, talán Gladstone, de Radics egy kis nép fiának született és sorsára megfélebezhetetlen rendeléseként nehezedett a kis népek fátuma: ahelyett, hogy népet magasabb emberi célok felé vezethette volna, minden energiája kimerült abban, hogy küzdött a nagy népek elnyomása ellen, amelyek az ő kis népére neheztek. És ez a szakadatlan meg nem torpanó harc Radicsnál néha valósággal donkiszottói formákat öltött s úgy látszott, mintha a Part pour l'art nagyobb szerepet játszana ebben a küzdelemben, mint a higgadt politikai bölcsesség.

Ha grafikailag kellene ábrázolni Radics politikai pályafutását, úgy egy föltételezhető cirkakkos vonalat kapnánk. Nincsenek határozott irányok és konzekvens előretörések ebben a pályában. Csak a végcel állandó és megingathatatlan: a horvát nép felszabadítása és teljes önrendelkezésének helyreállítása. Az eszközök és módszerek azonban, amelyeket e cél érdekében felhasznált, rendkívül rapszódikusan változtak, márról-holnapra új ösvényekre csapatok és ezért szolgált Radics szereplése mindig új és új meglepetésekkel az európai politikának. Sokszor állott előttünk a nemzeti hős és martir pőzában, sokszor volt az eleven rejtély és sokszor támadt az elfogulatlan szemlélőnek az az érzése, hogy egy politikai szemfényvesztővel és sáriatánnal áll szemben. Kiszámíthatatlan volt. Legközelebbi hívei sem tudták, hogy a következő percben mit fog tenni. De az a szeretet és rajongás, amellyel népe állandóan körülvette, azt bizonyítja, hogy szándékai tiszták voltak és tettei népének helyeslésével találkoztak.

Talán nem is az ő hibája, hogy élete és küzdelmei nem mutatnak határozott, egyenes irányt. Nehéz küldetés egy kis nép vezérének lenni és még nehezebb, ha ez a nép a horvát. Tulkicsi ahhoz, hogy mint önálló megállhassa a helyét, de népegyéniségében és kulturájában sokkal fejlettebb és sajátosabb, semhogy el tudná tűrni más népek gyámkodását, vagy pláne elnyomását. Kis népének e paradoxális helyzete miatt lebegett Radics folyton a végletek között. Az osztrák magyar monarchia alatt az elszakadásért és a délszláv egységért küzdött, amikor pedig megteremtődött a délszláv egység, rájött arra, hogy a horvát népet legközelebbi rokonától a szerbtől sokkal mélyebb szakadékok választják el, mint annak idején a monarchia népeitől és ezek a szakadékok annál áthidalhatatlanabbak, mert a szerbek a rokonság jogán

nemcsak gyámkodni, de uralkodni is akarnak a horvátok felett. Így lett a nagy álom beteljesülése átokká Radics számára.

Az igazi küzdők típusa volt Radics. Már kora gyermekkorában résztvett a horvátok nemzeti küzdelmeiben s még gimnázista volt, amikor összeütközésbe került a hatalommal. Azóta Radics sokszor volt hosszabb-rövidebb ideig börtönök lakója. Meggyőződéséért mindig kész volt szembenézni a legbiztosabb veszéllyel és néha ugylátszott, valósággal sportot űz belőle, hogy állást foglaljon a hatalom ellen. De amilyen félelem nélkül tudott beszélni a hatalommal, ugyanolyan könnyedén, sőt néha minden átmenet nélkül hódolt be annak. A világháború elején mindenki számára szenzáció erejével hatott az a lelkes felhívás, amelyben Radics felszólította a horvátokat, hogy hűségesen harcoljanak a monarchia oldalán. Ugyanaz a Radics tette

közé ezt a felszólítást, aki alig néhány héttel ezelőtt szabadult ki az osztrák börtönből, ahová látítás címén zárták el. És alig néhány héttel ezelőtt ismét tanulni lehattunk egy hasonló színjátéknak. Radics kezét csókolt Sándor királynak, aki őt a kórházban meglátogatta és legodaadóbb lojalitásáról biztosította a királyt. Ugyanazt a királyt, akinek dekretumával két évvel ezelőtt börtönbe zárták s akinek kormánya ellen élet-halál harcot hirdetett.

A történelem feladata lesz logikai egyszerűsége szedni ennek a rapszódikus embernek életét és cselekedeteit. Mert Radics történelmi figura, aki hosszú kezeszűl cselekvő tényezője volt az európai életnek. Kétségtelen vezéri kvalitások voltak benne, amelyek arra predesztináltak, hogy népét jobb jövő felé vezesse. Korunk gyermeke volt, finom érzékel a modern haladás minden megnyilatkozása iránt. Nyugati szellem, délvideki temperamentummal párosulva, aki küzdelmeiben, talán a helyzet kényeztetésénél fogva nem egyszer balkáni eszközökkel dolgozott. Ezen a téren is kiütözköztek lényének ellentmondó tulajdonságai. Paraszt kommunizmusról és a dol-

gozó népek szövetségéről álmodott, de ugyanakkor azt mondták róla — ő maga ugyan cáfolta, — hogy antiszemita. Azt is mondták, hogy adott esetben nem riadna vissza a fascizmus eszközeitől sem. Lehet, hogy ezek a feltevések nem is estek távol a valóságtól. Radics széles-skálájú egyéniségébe beleféreknek ezek is.

Halálával a horvát nép legnagyobb vezérének veszti el. Ezt mutatja az a mély és nagy gyász is, amely most Horvátországra borult. Ez a kis nép ismét a nagy válságok és nagy elhatározások örvénye fölé került. Radics minden szertelen sége és hevesvénúsége mellett is úgy irányította eddig népe sorsát, hogy megkímélje azt a véres katalizmáktól és a szabadságot lehetőleg vértelenül akarta kiharolni. A pillanat, amelyben Radics eltávozott népe éléről tragikus benyomalmakkal van tele, a szenvedélyek pártánásig vannak feszülve. Vajon akad majd alkalmas vezető, aki Radics örökét átveszi? Vajon lesz-e, aki a megkezdett harcot vér és katasztrófa nélkül győzelemesen befejezi. Még nem tudni. E pillanatban a horvát nép mélységesen gyászol.

m. c.

Európa legnagyobb panamájává dagadt a dâmbovitamegyei petróleum-botrány

4 és fél milliárd értékű petróleumföldet tulajdonítottak el az államtól. Az iparügyi minisztérium mintegy 300 ember megbüntetését kéri

(Bucuresti-Bukarest, aug. 9. Az Uj Kelet tud.) A dombovita megyei milliárdos petróleum-panama alaposan felkavarta a nyári politikai vaktációt. Annak idején részletesen ismertettük ezt a maga nemében páratlanul álló bűnügyet, amelynek lényege abban áll, hogy okirat-hamisítások segítségével az állam dâmbovita-megyei petróleum-földjeit erre a célra alakult magántársaságok vették birtokukba, kik éveken keresztül aknázták ki a petróleumot, milliárdokkal károsítva meg akképpen az államot. A fantasztikus méretű panama leleplezése alkalmával négy Dâmbovita-megyei fő tisztviselőt — az okirat-hamisítóit — letartóztatták. A további vizsgálat során kiderült, hogy a panamába a liberális párt egész Dâmbovita-megyei szervezete belé van keverve. Másik oldalról viszont kiderült az, hogy Stelian Popescu igazságügyminiszter különös ügybizsgálommal dolgozik a dâmbovitai liberális szervezet kompromittálásán, állítólag azért, mert annak elnöke, Dumitriu közlekedésügyi miniszterén egy személyi konfliktusból kifolyólag meg akarja bosszulni magát.

A földművelésügyi államtitkár tévedett...

A bűnügyi és politikai komplikációkhoz tegnap egy igazságszolgáltatási botrány is csatlakozott. Mint megirtuk, Stelian Popescu igazságügyminiszter rendelkezést adott a panamában leginkább kompromittált Irimescu-Cândești és Tolea liberális képviselők, Dumitriu miniszter személyi jövedelmének letartóztatására. A szolgálatos ügyészek nem fogantat-

sították a letartóztatást, mire

az igazságügyminiszter vizsgálatot rendelt el a két ügyész ellen.

Közben a panama ügye egyre inkább bonyolódik s a bűnösök ellen egyre több terhelő adat kerül nyilvánosságra. Az Adevarul ma délutáni számában két feltűnést keltő okmányt közöl a petróleum botrányval kapcsolatban. Az egyik Cipaiuan földművelésügyi államtitkárnak egy levele, amely 1927 szeptember 15-ről kelt és amelyben Cipaiuan elismeri, hogy

a botrányba kevert társaságok jogos tulajdonosai a család uton szerzett petróleum-földeknek.

A lap mindenestre megállapítja, hogy Cipaiuan államtitkár tévedhetett, mert könnyen tévútra vezethették a neki bemutatott hamis akták és telekkönyvi kivonatok.

Négy és félmilliárdot loptak el

A másik sokkal súlyosabb és sokkal terhelőbb dokumentum Irimescu-Cândești liberális képviselőnek Jon Dumitriu tárgyaivestei (Dâmbovita-megyei) prefektushoz intézett levele. Ebben a levélben

a képviselő 20 százalék jutalékot ajánl fel a prefektusnak — ügyvédi honoráriumként — az állami petróleum-földek birtokbavételé körül kifejtett értékes tevékenységéért.

Ugyanoscak az Adevarul közli, azt a beadványt, amelyet Constantin Brezeanu nemzeti parasztpárti képviselő intézett a

botrány nyomozását vezető Enescu vizsgálóbíróhoz. A képviselő kéri beidézését és kihallgatását, hogy felvilágosítsa sokakat adhasson „ebben a fantasztikus és precedens nélküli álló rablásbar, amelyet az állam vagyonával szemben elkövettek.” A képviselő a következőket kívánja bizonyítani a vizsgálóbíró előtt:

1. Hogy az államtól ellopott petróleum-földek értéke körülbelül négy és fél milliárd lejt tesz ki.

2. Hogy a lopást különböző államhivatali vezető tisztviselők szervezték meg több előkelő személyiség közreműködésével és különösen haszonrészeseide mellett.

3. Hogy az eddig kompromittált személyeken kívül a panama milliárdos hasznából még több ploestii személy is részesedett.

4. Hogy az igazságszolgáltatás előtt elárulták az állam érdekeit.

5. Hogy a képviselőház vezetőségében is vannak a botrányban érdekelt személyek, akik az „Eldorádó” petróleum társasággal való tranzakciókat a karácsonyi vaktáció előtti utolsó éjjelen szavaztatták meg, anélkül, hogy a javaslatot tárgyalatták és a képviselők között szétosztották volna.

Európa legnagyobb panamája

Minden jel arra mutat, hogy az a páratlan botrány most létez tulajdonképpen igaz méreteiben kibontakozni. A bukaresti lapok nemcsak Románia, de Európa legnagyobb panamájának nevezik a Dâmbovita-megyei petróleum botrányt. A Dâmbovita-megyei liberális szerveze-

é ki
zet

Klein
amu, Cluj,
alea Gen.
ragalina 27

ter érthetően nyugtalanítják a botrány ügyében bevezetett vizsgálat fenyegető perspektívái. Tegnap délelőtt mintegy 500 tagból álló küldöttség kereste fel Duca belügyminisztert. Valamennyien Dombóvitamegyei liberálisok, köztük több paraszt. Vezetőjük C. Jonescu szenátor arra kérte Duca belügyminisztert, hogy akadályozza meg a Dombóvitamegye megválasztottjai ellen indított „hajszát”. Duca belügyminiszter igyekezett megnyugtani a küldöttséget, de kijelentette, hogy az igazságszolgáltatás meg fogja tenni kötelességét.

A botrány egyik érdekes fejleménye az is, hogy az ipar- és kereskedelemügyi minisztérium beadványt intézett az igazságügyminisztériumhoz és mintegy 200-300 személy elleni vizsgálat megindítását kéri a panamába való részvétel miatt. A bukaresti lapok, mint érdekes-séget említik meg, hogy ezen a listán Trimescu-Căndesti neve nem szerepel. A botrányban 3 petroleum társaság van eddig kompromittálva: Az Eldorado, a Societatea Africă-Romana és a Dorna Vatra.

Megoldás előtt áll a távolbalátás problémája

A háború után a világ minden táján kísérletezni kezdtek a távolbalátás kérdésének a megoldásával. Óriási feltűnést keltett néhány év előtt, amikor egy Baird nevű fizikusnak sikerült Amerikából leadni kábelen Angliába néhány fényképet, amelyek tényleg megjelentek a felvevő állomás üveglapján, azonban roppant tökéletlenek voltak, hmosódtak, kódosok.

Baird rendszere ugyanazon az eljáráson alapszik, mint a fényképészség útján való nyomdai sokszorosítása. A képet egy erre a célra szolgáló finom rostélynak a segítségével felbontjuk ezer és ezer pontra. Ahol a kép sötét, ott a pontok sűrűn vannak egymás mellett, ahol világos, ott ritkábban. Ha a rostély elég finom, vagyis, ha elegendő számú pontra bontottuk fel az eredeti képet, akkor az emberi szem — amehelyre tökéletlen segítség alapul minden optikai találmány — a sokezer pontból álló kópiát úgy fogja fel, mintha az eredeti kép lenne: a pontok összefolyának a néző szeméi előtt. Az újságok fényképillustrációit ha erős nagyítóval nézzük, látni fogjuk hogy ilyen pontoscákból állnak és a képtávíratozás is hasonló pontokra bontja fel a leadandó képet. A skót Baird is ilyen fénypontokat adott le készüléke segítségével a tengeralatti kábelen keresztül. A probléma az, hogy a részét, hogy az eredeti fénykép egyes pontjai a kópián a megfelelő helyre jussanak, megoldotta, de kezdetleges készülékével nem tudott elegendő számú pontot leadni és ezért voltak az általa leadott képek elmosódottak.

A skót feltaláló után egy volt angol tengerészti tiszt lépett a képtávíratozás tökéletesítésének a sorába. Foulton kapitány, a nagybaszsu, korasz angol, mokája Foultonnak, az első gőzhajó készítőjének. A képtávíratozást, amivel az egész villámot telelármatzat, nem ő találta fel, csak lemásolta a Baird-féle eljárást s mint hogy nem kísérlete meg a képeket akkora távolságra leadni, mint a skót tudós, hanem megelégedett pár száz méteres kísérletekkel, tisztább képeket sikerült letávíratoznia.

A probléma lassan pénzkérdéssé változott. Nagy áramcsökölással és drága készülékekkel már az elmúlt évben is tudtak egész finom rostélyon keresztül szűrni és sok tízezer pontból álló képeket leadni, amelyek már kielégítően hasonlítotak az eredeti képre.

A feltalálók egész légiónja vetette magát a képtávíratozás problémájára, egymásután jelentették be a szabadalmakat az eljárás tökéletesítésére és sikerült a leadást annyira tökéleteséssé és olcsóvá tenni, hogy ma már minden berlini postahivatalban kint lóg a

hivatatos figyelmeztetés, hogy a képtávíratozást a jövő év január elsején a nagyközönség számára is megnyitják.

A képtávíratozásból már csak egy lépés volt az ut a tülajdonképeni problémáig, a távolbalátásig. A Foulton-féle eljárással körülbelül husz percig tart, amíg egy képet a leadóállomásról továbbítani lehet a felvevőállomásra. Ha ezt az eljárást annyira meg lehet gyorsítani, hogy ne husz perc alatt egy kép, hanem egy perc alatt száz-husz képet lehessen leadni, akkor a távolbalátás meg van oldva. Ahogy tízezer pont összefolyik az emberi szem előtt egy képpé, úgy másodpercenként tíz-tizenkét egymást követő kép is egy — mozgó — képpé folyik össze, akár a filmmel. Ez már Kolombusz-tírója volt. Az év elején Heerbert Hoovernek, a mostanti republikánus elnökjelöltnek egyik Washingtonban tartott beszédét úgy adták le rádió Newyorkba, hogy nemcsak a beszéd volt hallható, de egyidejűleg látni is lehetett a gesztikuláló szóno kot egy üveglapocskán. A kísérlet tökéletesen sikerült és ez a távolbalá-

tás problémája is megoldódott, csak egy baj volt, hogy a pár perces beszéd képi letávíratozása akkora vargymba került, hogy még csak gondolni sem lehetett hasonló távolbalátó k készülékek gyakorlati célokra való készítésére és állandó leadóállomások létesítésére.

Epen ezért keltett óriási meglepetést szakkörökben nemrégiben, hogy egy Mihály Dénes nevű magyar mérnök, aki most a berlini AEG mérnöke, meghívta a berlini sajtót távolbalátó készüléke bemutatására, aminek a hasonló célú találmányokkal szemben az a fehérrheketlen előnye, hogy poton olcsó: a készülékek darabja már a gyártás megkezdésekor sem fog többbe kerülni, kb. 3000 leinél.

A bemutató kitünően sikerült és a nagy sajtósiker alapján már folynak a tárgyalások egy nagy részvényársaság megalakítására, amely a találmány üzleti kihasználására létesül.

Az utolsó szót azonban a távolbalátás problémájának megoldásában Carolus professzor, a híres lipcei fizikus fogja nyitni, kimondani aki most jelentette be az augusztus végén meg-

nyitó rádió-kiállításnak, hogy ott kívánja bemutatni drótnélküli filmleadó-készülékét. A készülék segítségével lehet egy filmet egyik városból a másikba vetíteni. Ahhoz, hogy a néző összefüggő mozgásnak lásson egy levett képsorozatot, másodpercenként legalább tízenkét filmkockát kell lepergetni s minden filmkockát legalább tízezer pontra kell felbontani. Ahhoz tehát, hogy egyik városból a másikba lehessen vetíteni egy filmet, másodpercenként minimálisan százhuszezer fénypontot kell leadni. Ezt a nehézséget most sikerült áthidalni Carolus professornak, akinek egy régebbi találmányán alapszanak ugy Bairdnek, mint Foultonnak és Mihálynak a kísérletei, ugyanis Carolus fedezte fel évekkel ezelőtt annak a módját, hogy lehet fényhullámokat elektromos hullámokká átváltoztatni és megint visszaváltoztatni fényhullámokká.

Carolus első kísérletei a drótnélküli filmleadással kitünően sikerültek és így készülékének bemutatása szenzációja lesz a berlini technikai kiállításnak.

Plumer kormányzó elbucszott Palesztinától

Tartós javulást mutat a palesztinai helyzet

A palesztinai krízis nyomait lassan-lassan felszívja a visszatérő normális élet. A szünetelő iparvállalatok egymásután veszik fel a munkát, új vállalatok létesülnek új munkaadókkal, a kereskedelmi élet kezdi visszanyerni bizakodó hangulatát és általában az egész vonalon fozozatosan visszatérnek a konszolidálás örvendéses szimptomái. Palesztinának ez a regenerálódása az ottani lakosság bámulatos önfegyelmét, valamint acionista világszervezet erőfeszítéseinek kivül Plumer kormányzó energikus és cél tudatos gazdasági politikájának is tulajdonítható, amely ha nem is elégtelen ki mindenkit 100 százalékosan, mégis megakadályozta, hogy a válság demoralizálólag hasson az országra.

Plumer kormányzó július 31-én hagyta el Jeruzsálemet. Elutazása előtt a palesztinai zsidóság képviselői búcsulófogatást lettek a kormányzónál. A küldöttség tagjai Rish ezredes, Kook főrabbi, Jakob Meir, valamint a Waad Leumi képviselőiben David Yellin és dr. Thon voltak, akik egy palesztinai képből összeállított művészi albumot nyújtottak át emlékül Plumer lordnak. A távozó fő kormányzó megköszönte a figyelemmeljes és válaszában kijelentette, boldognak érzi magát, hogy hivatali működésének három esztendeje alatt Palesztinában a bártalan béke uralkodott, Plumer tábornok egyébként Egyiptomon keresztül utazott vissza Angliába.

Az új fő kormányzó, Sir John Chancellor megérkezése az ügyeket Luke, az új főtitkár vezeti. Chancellor fő kormányzó előreláthatólag novemberben fogja hivatalát átvenni.

Mennyi zsidó köztisztviselő van Palesztinában? A palesztinai kormány tisztviselői kara 2143 tagot számlál. Ebből 1079 arab, 538 angol és 526 zsidó. Az összes tisztviselők évi fizetése 724.640 font, de mig ebből az összegből az 1605 zsidó és arab tisztviselőre csak 303.190 font jut, (a zsidókra 92.620, az arabokra 210.5103 font), az 538 angol tisztviselő fizetése 421.510 fontot tesz ki. A vasutaknál 141 arab és 129 zsidó tisztviselő van alkalmazva, de a 31 magasabb tisztviselő közül 28 angol és csak kettő zsidó. A posta szolgálatában 106 arab és 101 zsidó tisztviselő áll, a 15 magasabbrangú tisztviselőn kívül, akik kizárólag angolok. A kereskedelemügyi és vámiügyi departmannál a magasabb tisztviselők közül 9 angol, 5 arab és 2 zsidó. Az összesen 463 magasabbrangú tisztviselő közül 251 (54 százalék) angol és 43 (9 százalék) zsidó. A főkor-

mányzó évi fizetése 5000 font, a főtitkáré 2000 font, a rendőrfőnöké pedig 1300 font.

Transzjordániában terjeszkednek a Ruttenberg-művek. „Zsidó aspirációk Transzjordániában” címmel az Amanban megjelenő „El Erdan” című arab lap vezércikkben hívja fel az illetékes arab körök figyelmét arra, hogy Ruttenberg mérnök nemrég Amanban járt és tárgyalásokat folytatott az ottani kormánnyal. Arról van szó, hogy Ruttenberg mérnök meg akarja kapni a koncessziót Aman, Kir Moab és Es Salt városok villamos áramszolgáltatására, amelyek nem tartoznak a Ruttenberg-művek jelenlegi koncessziós területéhez. Az arab újság szerint ezzel a terjeszkedéssel a Ruttenberg-művek nem anyagi előnyökhöz akarnak jutni, hanem a zsidók Transzjordániában való letelepülésének akaria ezzel az utját egyengentni.

Itt említtük meg, hogy az a londoni konzern, amely Mavromatis görög vállalkozótól megvette a Jeruzsálem áramszolgáltatására és vizellátására vonatkozó koncessziót, a koncesszió értékesítése céljából egy Palesztinai társaságot létesített 5500 ezer font alaptőkével.

Palesztina 1928 évi külkereskedelme A palesztinai kormány hivatalos jelentése szerint az ország külkereskedelmi helyzete 1928 első negyedében a következőképpen alakult:

Az importált áruk értéke január elsejétől március 31-ig összesen 1 millió 568 ezer 952 fontot tett ki, szemben a tavalyi első három hónapban importált 1 millió 590.215 font értékű áruval. Az import visszacsése a cement, buza, búzaliszt, rizs, szén és faárú bevételének csökkenése folytán következett be.

Ugyanezen idő alatt Palesztina 639.845 font értékű árut adott el külföldre, a tavalyi 721.394 font értékű exporttal szemben. Visszaesett elsősorban a narancs, a gabona és a mosósószappan kivitele. Az elmúlt év teljes negyedével szemben a helyzet sokkal kedvezőbb, amennyiben az import 174.179 fonttal esett vissza, ezzel szemben az export 136.769 fonttal emelkedett.

Az állam vámiövedelmei 229.904 fontot tettek ki, vagyis 29 ezer fonttal többet mint tavaly. A sóadóból 4981 font helyett az idén csak 1939 fontot inkasszált az állam, ezzel szem-

bene a borra kivetett fogvasztási adó 4932 fontra emelkedett, vagyis 492 fonttal többre, mint az elmúlt évben. A dohány és gyufamenopóllum 37.172 fontot (449 font emelkedés), a kikötői illetékeké pedig 2263 (195 fonttal többet) font jövedelme volt a kiesés tárnak.

A kereskedelem helyzete állandóan javul. A gyenge termésállítások miatt a kereskedők visszatartják a gabonát, amelyből alig lehet exporttra számítani.

A turista-szezon jó volt. Az év első három hónapjában 19 ezer 273 külföldi ifordult meg az országban. A hazai termékek iránt a kereslet állandóan emelkedik. A hajúi Delfiner-szén gyár, amely a krízis hatása alatt kénytelen volt üzemét leállítani és időközben a Nassatissin-csoport tulajdonába ment át, rövidesen ismét felveszi a munkát.

Telefon 4-93.

Írógépek

új és használt állapotban. Ugyiszintén számoló és sokszorosító gépek állandóan nagy választékban kaphatók. Nagy speciális javító műhely. Írógépek karbantartását vállalom.

Finkler Antal

Cluj, Str. Reg. Maria 6

butor

vásárlás bizalom dolga

Ha jó butort akar venni, ne sajnálja az utat

Marosvásárhelyre

(Tg.-Mures) és tekintse meg

Székely és Réti

Erdélyrészi Butorgyár Rt, hatalmas raktárral.

Bösendorfer, Stigl, Wirth, Hoffmann

Zongora és pianó

gyárak képviselője.

Hiteles egyéneknek kedvező fizetési feltételek

a

Amszterdamban közepette sapatbajnok Magyarországi reneszánszban, meren import kardcsapó lebonyolítja magyaros se, amely gyeleket re verték lelem után di 5:3-ra 5:2-re Ditt Ansel 5:3

Zorilla bajnoka. a 400 m. gentinai idővel. 2. Borg.

A 100 te meg. a dot állító

Az evés olimpiai mp. időve

Ki

A nem

(Bucur Uj Kelet many és küzelem most, am két tábor szó ugyan leteket tet fehérváro évforduló lafehérvá Erdélynel lakozását szítése és zetipárt part ezert ellen, hog kormány part veze hogy

nemcsö berális gen, d kezni

A „Lup tertanács kozott Er neplésével tagjai egy ünneplésé fesztáció

A minituzminnökét b

A minszte parasztpár A kormá alakult amelynek művelésüg tatja, ho ünnepsége kötelessége azokat tel másik pár véleménye terek csat

Magyarország nyerte meg a kardcsapat világbajnokságot

Az amszterdami olimpiász újabb eredményei

Amszterdam aug. 9. Óriási izgalom közepette zajlott le ma az olimpiász kardcsapatbajnokságának döntő küzdelme. Magyarországnak ezúttal nagyobb szerepe volt, mint a tegnapi vízilóban, mert a várakozásoknak megfelelően imponáló fölényrel nyerte meg a kardcsapat világbajnokságot. Ma került lebonyolításra a magyar-lengyel és magyar-olasz csapatok döntő mérkőzése, amelynek során a magyarok a lengyeleket 14:2-re, az olaszokat pedig 9:7-re verték meg rendkívül heves küzdelem után. A magyar-olasz döntőben Mar di 5:3-ra verte Tersanskyt. Gombos 5:2-re Dinit, Petschauer 5:0-ra Pulitit és Ansel 5:3-ra Gladiszt.

Zorilla argentinai lett a 400 m. uszás bajnoka. A szenzáció erejével hat, hogy a 400 m. uszás világbajnokságot az argentinai Zorilla nyerte meg 5. ol. 6 mp. idővel. 2. Carlton (Ausztrália) 3. Arne Borg.

A 100 m. hátuszást Cojac (USA) nyerte meg, aki az előfutamban világrekordot állított fel.

Az evezős négyes kormányos verseny olimpiai bajnoka Svájc lett 7 perc 14,4 mp. idővel. A németek döntőben sok-

kal jobb időt tudtak elérni, amennyiben 7 p. 14 mp alatt verték a magyar evezősöket.

200 méteres mellúszás döntője: Olimpiai bajnok: Tsuruta (japán) 2 perc 48.8 mp. (Olimpiai rekord.) 2. Rademacher (német) 2 perc 50.6 mp. 3. Idefonso (filippini) 2 perc 56.4 mp. 4. Siestas (német) 5. Harling (svéd). 6. Spencer (Kanada).

Tornacsapatok versenye. Az első nap eredményei a következők: Férfi tornászok: 1. Svájc 824.25 pont. 2. Franciaország 795.75 pont. 3. Finnország 711.50 pont. 4. Luxemburg 644 pont. 5. Hollandia 638.30 pont. Hölgytornászok: 1. Magyarország 99.25 pont. 2. Hollandia 98.59 pont. 3. Olaszország 92.72 pont. 4. Anglia 88.75 pont. 5. Franciaország 83.50 pont.

A lovassmérkőzések eddigi eredményei: 1. Voort van (holland) 224.60 pont. 2. Stoicesef (bolgár kapitány) 221.78 pont.

3. Quitt (norvég) 221.14 pont. 4. Ada (magyar) 157.18 pont.

A műugróbajnokság döntője. Olimpiai bajnok Desjardins (USA) 185.04 pont. 2. Galitzen (USA) 174.06 pont. 3. Simaika (Egyiptom) 172.46 pont. 4. Smith (USA) 168.96 pont. 5. Mund (német) 154.72 pont. 6. Rietschleger (német) 152.86 pont.

Boxolás. Tegnap folytatódott a boxolás, amelynek kiesorsolt fordulójában változatos kép bontakozott ki a különböző országok bajnokai között. Az eddigi eredmények:

Kocsiz győz pontozással Pilejove (lengyel) ellen. Brilló (Argentína) győz Taylor (angol) ellen. Apel (francia) győz Martin (kanadai) ellen. Lebanon (délafrikai) győz Nilsen (norvég) ellen Brilló (holland) győz Mc. Donagh ellen, Sartos (Argentína) győz Cavagonli (olasz) ellen.

CORSO
filmszínház

Premier!
„CROOETT” a Tromboli cirkusz csillaga
Főszereplők: Nicolas Koline, Betty Balfour. A páratlan mutatványokat a világhírű Nancy cirkuszban vették fel, 10 országban páratlan produkcióival. A legújabb heti journal.
Tón: Faust, Emil Jannings-sal

A „jövőtlen” irodalom

Pesszimistának lenni mindig előkelő dolog volt: ruinalt grófok, l'art pour l'art művészek, csalódott szerelmesek, egyházi emberek kiváltsága, olyan emberek tehát, akiknek bármilyen természetű fejlődés, vagy változás, — akár anyagi, akár szellemi vonatkozásban, — csak hátrányára, hatalmának gyöngülésére vezethet.

Paul Valéry, a legnagyobb élő francia költő, a pesszimista világtérfogás egyik jótársának képviselője, már több nyilatkozatában — s egyik legújabb nyilatkozatában is — annak a nézetének adott kifejezést, hogy az irodalom elvesztette multbeli jelentőségét, amit főleg a „nemes” formák hanyatlásának tud be — nemes formák alatt nyilván a l'art pour l'art művészet zárt és precíz formáit értve. Paul Valéry irodalmi vonatkozású pesszimizmusának eme részével igen röviden végezhethünk. Amint Paul Valéry hanyatlásnak mond, — a valóságban nem egyéb, mint fejlődés, új formák kialakulásának periódusa. Ez pedig koránt sem jelenti az irodalom dekadenciáját, hanem kizárólag egyes műfajok és kifejezési formák pusztulását.

Ha Arany János, Ariosto Tasso, Pirandello, vagy a Kalevala szerzői feltámadnának, — úgy Paul Valéry szempontjából indulva ki, — valószínűleg ők is az irodalom csődjéről és jövőtlenségéről beszélnek, beszélnek pedig azért, mert az eposz, főleg pedig a hősi eposz napjainkban teljesen korszerűtlenné, mondhatnók: irodalmiatlaná vált. Az eposz, mint műfaj megbukott mert kimondottan egy feudális korszak irodalmi megnyilatkozása volt, — de helyébe jött a regény, ezer új színnel, hanggal bővülve és mélyülve, hogy kifejezést adjon a kornak, amelynek talajából kimőtt és amelynek speciális műfaja lett.

Paul Valéry az elefántcsonttorony tipikus lírikusa természetesen a fira terén is hanyatlást lát, holott ez a hanyatlás nem több és nem kevesebb, mint: a zárt formák lemorzsolódása: a költészet elemének kiszélesedése a modern technika, a kollektív társadalmi törekvések és érzések irányában.

Sokkal figyelemreméltóbbak azok a megjegyzések, melyeket Paul Valéry az irodalom jövőtlenségéről szociális vonatkozásban tesz. Valéry szerint a könyvnek azért nincs jövője, mert az olvasás szenvedélyét lassanként a közlésnek új formái: a rádió a mozi és az újság szorítják ki. Talán, a szemlélet pillanatnyi impresszióinak engedelmessége. Valéry ezen állításainak van némi alapjuk. Kétségtelen, hogy az örült industrializációs roham közepette, mely e kor egész szellemi és anyagi strukturáját lassan-lassan átépíti, — az emberek szellemi érdeklődése elhajlik az esztétikai és gondolati kultúra és elmélyülés irányától. Az idő kiaknázásának merkantilista elve szintén rengeteg szellemi energiát von el az intellektuális megismerés bensőségétől és boldogító mámorától.

Am ki merné állítani, hogy korunk nem tipikusan átmeneti kor, mely anyagi és szellemi vonatkozásban is, pár századra, ha nem évezredre szabja meg a civilizáció és életmód típusait, mely új ember- és társadalomtípusokat formál, mialatt tradíciókat öröl fel és csalhatalannak hitt dogmákat pusztít el?

Es mégis: ebben a problematikus korban, inkább, mint valaha, van meg a tendencia arra, hogy a szellemi kultúra egyetemessé, teljesebbé és sokkal színesebbé és gazdagabbá tegye, mint amilyenre pl. a reneszánsz idején bárki is gondolhatott volna. Ez a kor az, mely, ha le is gázol néhány esztétikai és irodalmi dogmát, — egyben az irodalmi lehetőségeknek a kifejezés- és közlés új formáinak szédületes perspektíváját mutatja meg.

A ma még tisztára üzleti szempontokra beállított technikai fejlődéssel karöltve járó szociális mozgalmak egyre nagyobb tömegeket vonnak be a szellemi és deklodás sáncái közé, egyre nagyobb tömegek számára adják meg a kulturális fejlődés lehetőségét, a szabadidő örömeit.

Ki rendezze a gyulafehérvári nemzetgyűlés tizedik évfordulójának ünnepségeit

A nemzeti parasztpárt szenvedélyesen tiltakozik az ellen, hogy a liberálisok rendezzék az ünnepséget, mert ehhez egyedül a nemzeti pártnak van joga

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) A liberális kormány és a nemzeti parasztpárt közötti küzdelembe egy új gyújtóanyag került most, amely ismét lángalobbantotta a két tábor közötti ellentéteket. Arról van szó ugyanis, hogy a kormány előkészületeket tett az 1918 december 1-én Gyulafehérváron tartott nemzetgyűlés tizedik évfordulójának megünneplésére. A gyulafehérvári nemzetgyűlés emlékezetesen Erdélynek Romániához való csatlakozását mondta ki és annak előkészítése és megrendezése az erdélyi nemzeti párt műve volt. A nemzeti parasztpárt ezért most máris vétőt jelent be az ellen, hogy azt az évfordulót a liberális kormány égíse alatt rendezzék meg s a párt vezetői olyan kijelentéseket tesznek, hogy

nemcsak, nem vesznek részt a liberálisok által rendezendő ünnepségen, de azt minden eszközzel igyekezni fognak megakadályozni.

A „Lupta” szerint a legutolsó minisztertanácsban a kormány behatóan foglalkozott Erdély csatlakozásának megünneplésével. Abban a kormány összes tagjai egyetértettek, hogy az évforduló ünnepségének grandiózus nemzeti manifestáció jellegét kell magán viselje.

A minisztertanács Lepadatu kultuszminiszter Erdély liberális főnökét bízta meg az ünnepségek előkészítésével.

A minisztertanács foglalkozott a nemzeti parasztpárt részvételének kérdésével is. A kormány kebelében két vélemény alakult ki erre vonatkozólag. Az egyik amelynek szószólója Argentoianu földművelésügyi miniszter volt, azt haugoztatja, hogy az ünnepségek az ország ünnepségei, ennél fogva a kormánynak kötelessége előkészíteni és megrendezni azokat teljesen függetlenül, egyik vagy másik párt magatartásától. Argentoianu véleményéhez csaknem az összes miniszterek csatlakoztak. Bratjanu Vintila mi-

niszterelnök ezzel szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy az adott politikai helyzetben felesleges komplikációkat idézne elő, ha megismétlődne az, ami Ferdinánd király gyulafehérvári megkoronázása alkalmával történt. Mint emlékeztet a nemzeti parasztpárt nem vett részt ezen a koronázáson.

Bratjanu Vintila annak az óhajának adott kifejezést, hogy az ünnepségek rendezését az ellentétek elsimítására használják fel, hogy Gyulafehérváron jelen lehessen az egész román nemzet.

Ezt a véleményt Duca belügyminiszter és Lupu támogatták.

A minisztertanács megbízta egyelőre Lepadatu kultuszminisztert, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket. A kultuszminiszter tegnap délután összehívta az összes minisztériumok államtitkárait s kérte őket, hogy legyenek segítségére az ünnepségek előkészítésében. Közölte, hogy Erdély és Bánát csatlakozásának 10 éves évfordulóját az Astrával karöltve december 1-én és 2-án fogják Gyulafehérváron megtartani.

Lepadatu kultuszminiszter akciójával szemben a nemzeti parasztpárt máris

állást foglal. Mint ismeretes Maniu Gyula a párt vezére több ízben kijelentette, hogy nem tűri, hogy az ünnepségeket a liberális kormány rendezze, mert nem engedheti meg, hogy „elragadják az országotól az általános örömeiket ezt az alkalmat miután megrabolták az ország összes közszabadságait.”

Maniu véleménye szerint, ha a liberálisok rendezik meg az egyesülés ünnepségét úgy ez „az egyesülés profanizálását jelentené.”

Ezt az álláspontot fejezi ki az a hivatalos közlemény, amely a nemzeti parasztpárt hivatalos lapjában a „Dreptateaban” látott napvilágot.

„Ezeket az ünnepségeket — írja a „Dreptatea” — a nemzet azon vezéreinek kell rendezniük akik 10 évvel ezelőtt az egyesülést megvalósították. Tagadjuk a liberális kormánynak még azt a jogát is, hogy foglalkozzék ezekkel az ünnepségekkel. Ha eddig ennyi minden történéhetett is ebben az országban kijelenthetjük, hogy semmi áron és semmi áldozat árán sem fog az megtörténni, hogy más valaki rendezze meg ezeket az ünnepségeket, mint egy Maniu kormány.”

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.

GLUJ, PIATA UNIRII 7. szám

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár Marosvásárhely és Nagyváradon. — Saját tőkéi 85 millió lej.

Affiliált intézetei: Tordaaranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Torlán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Székelyvárhelyen és Sz.-Keresztúron, Szászrévvidéki Takaré- és Hitel r.-t. Szászrévben és népbank r.-t. B-hunyadon. — Mindenbankügyletet legelőnyösebben végez. — Engedélyezett devizahely. Arruk árai a vasut mellett. Betéteket elfogad.

„ROMANIA” Román Biztosító Rt. Bucuresti

Vezérképviselő: Cluj, Calea Regele Ferdinand 69.

Keres helyi és vidéki ügynököket fix és jutalékokra

egy egészen új biztosítási ágazat terjesztésére

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdelyi és bánátság zsidóság napilapja.
Fő szerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Fetelés szerkesztő: Jambor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A francia, angol és belga kormányok megbeszélés tárgyává teszik a rajnai kiirtás ügyét. Párisból jelentik: Az Echo de Paris értesítése szerint a rajnai kiirtás kérdése a legközelebbi időben már szóba kerül a francia, angol és belga kormányok között. Stresemann állítólag már íresbellel érdeklődött az antant-kormányoknál az iránt, hogy milyen lenne egy hivatalos német demars eredménye. Stresemann hír szerint Angliától kedvező választ kapott: viszont a párisi és brüsszeli kormányok ellenzik a kérdés nyílt felvetését.

Japánban halállal büntetik a kommunista propagandát. Londonból jelentik: Egyes angol lapok állítása szerint Japánban drákói törvényeket hoztak a kommunisták ellen. E törvények értelmében, akire rábizonyul a kommunista tevékenység, azt halállal büntetik.

Eljegyzés. Askanazy Helén Sigheul Marmatiai és Strasser M. S. Oradea-Mare jegyesek.

Rieder Ilonka Királyhelme (Cseh szlovákia) és Rosenzweig Benjámin Dej jegyesek (Minden külön értesítés helyett).

Braun Margit Medias és Rosmann Benő Reteag jegyesek.

Amerikában úgy gyűjtik a csókokat, mint nálunk a levélbélyegeket. Los Angelesben a legújabb divat a csókgyűjtés. Ezt a szenvedélyt ma már ugyanúgy üzik odaát, mint nálunk a levélbélyeg vagy növénygyűjtést. Csókot természetesen nem olyan egyszerű gyűjteni, mint mondjuk például gyűjtés skatulyákat, régiséget, vagy akármit, mert a csók nem kompakt dolog amit meg lehet rögzíteni. Vitrinbe zární, vagy albumba ragasztani. Mióta azonban tökéletes lett a daktiloszkópia tudomány, azóta divatba jött a csókgyűjtés is. Az ujjlenyomatokat a rendőrség gyűjti, a csókokat egyletűre — magánemberék. Mégpedig olyan formában, hogy egy Los Angelesi úriember felfedezett egy festéket amslyvel bekenik az ajkakat és külön struktúrájú papírra nyomják le, amelyen az ajak sajátossága — úgy, ahogyan csókol — megmarad. A csókgyűjtés tehát nem probléma többé. S legközelebb nálunk is divatba jön, csóktörsdét nitnak majd mindenfelé és a baktisok két Mussolinit adnak majd — egy Liedtkeért.

Óriási kárt okozott a villámcsapás egy falu állatállományában. Déváról jelentik: A zilvölgyi Lónya község határában legelő állatállományában a július 29-ről 30-ikára virradó éjszaka viharai alkalmával lecsapó villámütések borzasztó kárt okoztak a lónyai gazdáknak. A vihar elültével reggel 11 telén, 3 ökrök, egy bika és 1 ló maradt holtan a mezőn. Valamennyit a villám sújtotta arvon.

Holttest a Marosban. Déváról jelentik: Az Algyógy melletti Boj község mellett július 30-án, odaváló halászek egy fiatalember holttestét halászták ki a Marosból. A vizgálat megállapította hogy a holttest Petrus Petri alsófehérmegyei fiatalember hullaja, aki Boj községben volt szolga. Temetésére az engedélyt megadták.

Halálát okozta a buzával megrakott szekér. Déváról jelentik: Basa Anghir birtini szolgáló egy júli. 29-én délután hat órakor egy megrakott buzás szekérrel a mezőről hazafelé igyekezett. Utközben egy autótól a lovak megvadultak és teljes sebességgel vartattak vissza a mezőre. A szolga azonban leesett s olyan szerencsétlenül hogy néhány óra múlva kiszenvedett.

mely sohasem árt, mindig csak használ a gondolatnak és elmélyülésnek.

A szépség mámore, pár évszázaddal ezelőtti, országoként és népenként mindössze néhány ezer emberre korlátozódott. A nagy formák, a nagy művészeti alkotások szépségeit néhány kiváltságos osztály mondhatta csak magának és bizonyos, hogy Goethe Faust-ját a magakorában száz százalékkal kevesebb ember olvasta és értette meg, mint napjainkban.

A feltörekvő osztályok tömegei egyre intenzívebben kapcsolódnak bele a szellemi érdeklődés áramkörébe, a könyvek egyre növekvő példányszámai az írók életstandardjának növekedése, magának az irodalmi termelésnek szédületes arányokba való szökkenése. — Mind amellet bizonyítanak, hogy Paul Valéry pesszimizmusa bármily bizteltremelő, egyáltalán nem indokolt, a valóság tényeivel al nem támasztható.

Legfőbb arról lehet szó, hogy egy új technikai, gazdasági és társadalmi strukturájú világban, mint amilyenek a jövő világa készül, az illúziók és szépségideák képe is megváltozik és új, talán a maiktól teljesen elütő formanyelvet alakít ki majd magának, mint ahogyan a biblia nyelve, írásművészete és világképe teljesen elüt pl. H. G. Wells nyelvvezetéstől, formáitól, mondanivalóitól etc.

Ebbe lehet szomorúsággal gondolni annak, akinek a mai, helyesebben a tegnapi formák és gondolatok, — egy elmuló világ szépségideáinak utolsó lobbanásai, — kedvesek, de ebből a szomorúságból pesszimista konzekvenciákat levonni a jövőre nézve, legalább is elfogultság.

Ami pedig a mozi és a sportot illeti, — az ókor népeinek is meg volt a maguk mozija, anélkül hogy ez a könnyedebb és alantasabb szórakozás elvonta volna az érdeklődést az irodalom és filozófia műveitől. Talán elég hivatkozni a rómaiak cirkuszi játékaira, a görögök olimpiai versenyekre, mely utóbbi virágzása idején virágzott egyben a görög művészet és ahellen filozófia.

A különbség csak az, hogy míg a római cirkusz idején az alantasabb osztályok érdeklődése megmaradt kizárólag a szórakozásoknál és az irodalom élvezete a legkiváltságosabb mecenások privi légituma volt, addig ma a könyvolvasás és az irodalmi érdeklődés, a szociális fejlődés mértékével egyenes arányban nő, a szabadidő megnagyobbodásával egyre intenzívebb, csak természetesen a korhoz, a kor szelleméhez és lelkéhez alkalmazkodóbb lesz. Ezt maga Valéry is elismeri, amikor azt állítja, hogy az emberiségi szellemi kiegyenlítődése megkezdődött: eltűnik a nagy különbség, amely a multban privilegizált művelt osztályok és az istenadta nép között volt.

Hogy ebből, hogyan lehet az irodalom jövőtlenségére következtetni — ez Paul Valéry állka, olyan titok mindenestre, amelynek nyitját csak érzelmekkel, de semmiesetre sem logikával lehet megmagyarázni.

A nagy formák tényleg letűnőben vannak, de ez nem jelenti az irodalom dekadenciáját, sőt lehet, hogy épen új, szinte elképzelhetetlen virágzásának nyitányát szolgál.

Salamon László

Higiénikus
„MONA”
női nadrágok
elyem gummibatisztból
Lei 290
Praktikus, olcsó, orvosilag ajánlva
Lerakat
Rozsa Royal drogeria, Cluj, Főter 26.

A nagyváradi kereskedők Florian vámhivatali főnök eltávolítását kérik a kormánytól

(Oradea-Nagyvárad, augusztus 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) A legnehezebb gazdasági krízist élő nagyváradi iparnak és kereskedelemnek réme Florian vámhivatali főnök, aki nemcsak azáltal, hogy a vámhivatalban a legnyitabb korrupciót honosította meg, de kisebbségellenes magatartásával és antiszemitizmusával is joggal vonta maga ellen a nagyváradi kereskedők és iparosok ellenszenvét. Most Florian néhány új rendelettel vonta magára a közfigyelmet.

Eddig a vámhivatalban az volt a szokás, hogy a vámolásra szánt árukat a CFR munkásai szállítják a kocsiokról a vámraktárba. A CFR munkásoknak kötelességük a csomagok átvétele és rak-tárba szállítása, de a kereskedők kisebb-nagyobb borraivalókkal is szokták honorálni fáradozásukat. Florian vámhivatali főnök egy új rendelettel azt a rendszert vezette be, hogy kötelezővé tette a kereskedőnek borraivaló fizetését. Tegnap délután egy kereskedő vámoltnál vitte árúját és épen ki akarta fizetni a munkásnak a borraivalót, amikor az egyik vámtisztviselő elébe állt és gorombán felszólította, hogy fizessen azonnal borraivalót a munkásoknak.

— Mi köze Önnek ahhoz, hogy én adok a munkásnak borraivalót, vagy nem? — kérdezte a kereskedő, mire a vámtisztviselő így felelt:

Te zsidó, adj elő azonnal 40 lej, különben ellátom a bajodat.

A kereskedő természetesen erőlesen visszautasította a vámtisztviselő gorombaságait és a Kereskedelmi Csarnoknál megtette a lépéseket, hogy a gorombás-kodó tisztviselővel szemben elégtételt kapjon. A kereskedők nem is gondolnak arra, hogy Florianhoz forduljanak elégtételért, mert köztudomású lett, hogy

Florian úgy rendelkezett, hogy a

vámhivatalnokok a legszigorúbban bánjanak a kereskedőkkel, ha azok nem olyan borraivalót adnak, mint amilyent Florian ur jóinak lát.

Florian másik intézkedése, ami a váradi kereskedők tiltakozását vonta maga után, a legvilágosabban mutat rá Florian vámhivatali főnök megalapítására. A vámhivatalnál eddig az volt a szokásos, hogy a vámolásra érkező árukat a szállító cég rakja ki a vagonokból saját munkásaival s a kirakási költségeket a vevőnek felszámítja. Florian egy váratlan rendelettel új munkásokat állított be a vámhivatalhoz, akiknek azt az utasítást adta, hogy az érkező vagonokat kirakják és ne engedjék munkához a cégek munkásait. Egy vagon kirakásának az árát az új munkásokkal 300 lejben állapította meg a vámvezető, akinek a munkások bizonyos százalékot kell adniak. Eszerint tehát

Florian valósággal szerződést kötött a munkásokkal, akik a szokásos napszámnak épen háromszorosát kérik azért, hogy ebből megfelelő összeget juttassanak a vámhivatal-vezetője számára.

A vámtőnök minden intervenciót kategorikusan utasít vissza, sőt önkényes rendeleteiben még tovább megy, amelyben például akkor is követeli a 300 lejes kirakási díj kijutását, ha az érkező árut nem is kell kiszállítani a vagonból, hanem egyszerűen a vagonban vámolják.

A Florian működése elleni rendkívül súlyos kifogásokat a nagyváradi Kereskedelmi Csarnok memorandumba tömörítve akarja a kormány elé tárni s így követeli a visszaéléseket egymásrahalmozó tisztviselő eltávolítását.

Augusztusi olcsó mosóáru-vásár!

Szezon utáni leszállított olcsó áron árúitjuk óriási választékban levő nyári árúinkat most, míg a készlet tart!

HELLER & MOLNÁR
divatáruháza, Cluj (Kolozsvár), C. Reg. Ferdinand 15.

Fehérmű batiszt (Rózsaszín, világoskék, szürke) Lei 25	Vastagszáru, mosott erős vászon Lei 35	Jóminőségű divat mosódelének Lei 35
Egyszínű színtartó zefirek Lei 42	I-a ruhavásznak mind-n színben Lei 59	Mosó crepe de chine te-ergendire, 1,0 cm. széles, minden színben Lei 105

Vidéki megrendeléseket utánvétellel szállítunk!

Hozományáról mi gondoskodunk,
ha férjhez adja leányát, kössön
hozománybiztosítást!
Uj rendszerű, nincs aránylagos fizetés, nincs csoport

DANUBIA
román általános biztosító részvénytársaság Timişara, I. Bul. Ferdinand No. 5. Kérjen ingyen ismertetőt!

HIRDESSZEN AZ UJ KELET-ben

Vasárnap temetik Radics Istvánt a horvát nép nagy halottját

Gyász, izgalom, megdöbbenés fogadta egész Horvátországban, sőt Belgrádban is a halálhírt. Lemondott a zágrábi rendőrfőnök és prefektus, Radics arra kérte halála előtt a népet, hogy ne tüntessen halála után. Az angol sajtó hangja. Radics pályafutása

Sándor király személyesen vesz részt Radics zágrábi temetésén

Zágráb, aug. 9. Tegnap este hat órakor vészték meg utójára Veckenbach Romberg és Chowstek professzorok Radics István állapotát s az állapotáról kiadott buletmban azon reményüknek adtak kifejezést, hogy ha súlyosabb komplikációk nem lépnek fel, úgy a pártvezér esetleg megmenthető lesz az életnek. Az orvosoknak ez a reménykedése este nyolc óra után végleg elhomályosított. Radics István ettől az orától kezdve egyre gyorsabban közeledett a végleges katasztrófa felé és állapotának teljesen súlyosra fordulását kezelő orvosok kámför- és koffein injekciói sem tudták feltartóztatni. Az agónia kezdetét vette, mire Radics családja papot hívott. Ő a nagybetegnek feladta az utolsó kenetet. A halál ezután gyorsan bekövetkezett.

Radics halálát szivgyengeség okozta, mely mindjárt a merényletet követő napokban jelentkezett és először a balszív-kamrát támadta meg. A szivgyengeség következtében a tüdőben is komplikációk léptek fel először a baloldalon mely átterjedt a jobb oldalra is. A tüdők közben károsultak, ennek ellenére azonban rövid idő után a betegség, mely a szívet támadta meg, újra súlyosbodott. A belső komplikációk rendkívül siettelék a katasztrófális végkifejlést, amely tegnap este kilenc órakor Radics halálában nyert befejezést.

A farkasszemet néző két főváros

Csak természetes, hogy a horvát főváros és közvélemény, annak ellenére, hogy napok óta a legnagyobb izgalom közepette várta a halál bekövetkezését, amikor a katasztrófa végre bekövetkezett, a legnagyobb megdöbbenéssel vett tudomást a bálványozott vezérének haláláról. A halál bekövetkezése az amugy is végletekig feszült atmoszférát Belgrád és Zágráb között a végletekig kitöltötte. Radics halála nyomában elementáris szenvedélyek szabadulhatnak föl, amelyek erejüket megmutatták Risztovics szerkesztő megöletésekor. Kétségtelen, hogy e pillanatban a legnagyobb problémák egyikét képezi Jugoszláviában, hogy vajon lehet-e kerülni az egymással farkasszemet néző zágrábi és belgrádi utca összecsapását.

Mindenestre rendkívül jellemző a helyzet feszültségére az a tény, hogy Zágráb rendőrfőnöke és prefektusa beadták lemondásukat, mert úgy érzik, hogy nem tudják garantálni a rendet. Radics halálával egyidejűleg a zágrábi tözsdén a horvát értékpapirokban nagy áruzanás történt. A tőzsdéi és gazdasági válság minden valószínűség szerint még fokozódni is fog.

Csendőrök jönnek?...

Radics halála után, még az éjszaka folyamán azonnal összeült a horvát paraszt-demokrata koalíció vezetői és elhatározta, hogy még a mai napon közlést teszi Radics végrendeletéről, melyben politikai örökségéről intézkedik. A lakosság körében az izgatottság szinte percről percre nő, aminek legfőbb oka az, hogy egyes verziók szerint Korosec miniszterelnök elhatározta a zágrábi rendőrség

feloszlását, amelyet nem tart eléggé megbízhatónak. E verziók szerint a rendőrséget csendőrséggel fogják felcserélni s ezt a verziót a zágrábi rendőrfőnök lemondása csak megerősíti. Nagy izgalomra ad okot az is, hogy egyes lapok értesülése szerint Belgrád parancsára egy csomó vezető horvát politikust fognak letartóztatni.

Egész Zágráb s egész Horvátország egybeként teljesen Radics halálának hatása alatt áll. A gyárakban és műhelyekben ma reggel a munkások és munkaadók egyöntetű spontánulással szüntették be a munkát. A kávéházak elnéptelenedtek, az üzletek redőnyeit lehúzták s minden egyes ember gyászba öltött. Az épületek mindegyikén fekete zászló leng. A feszült izgalom közepette is azonban feltűnik az az imponáló rend és fegyelem, melyet annak tulajdonítanak, hogy Radics halála előtt meghagyta bizalmasának, miszerint halála után névében kérjék fel a népet, hogy nyugodtan és méltóságteljesen viselkedjék és ne rendezzen tüntetéseket halála után.

A vérpróba

Valdez szobrász-művész ma délelőtt halotti maszket vett fel Radicstól. Az éjszaka folyamán Bolcsics törvényszéki orvos vérpróbát vett Radicstól. Ennek a vér-próbának nagy a jelentősége, mert ennek útján fogják megállapítani, hogy Radics halálát vérmérgezés, avagy Ra-

csics golyója okozta-e?

Belgrádból Zágrába érkezett jelentések azt a szenzációs hírt közlik, hogy Sándor jugoszláv király személyesen fog megjelenni Radics temetésén, aminek minden valószínűség szerint az egyéni részvételén kívül az a célja, hogy a horvát-szerb ellentéteket enyhítse.

„A horvát álmek nem teljesültek“

Radics halála néhány óra alatt terjedt el az egész világon. Rádió útján az összes világlapok, még az éjszaka folyamán értesültek a horvát pártvezér haláláról s az angol lapok már ma reggeli számukban terjedelmes nekrológot közölnek Radics pályafutásáról, életéről és küzdelmeiről. Az angol sajtó minden egyes orgánuma egyöntetűen állítja meg, hogy Radics halála előhírnöke egy elkerülhetetlen viharra, amely Jugoszlávián rövidesen keresztül fog rohanni. A „Times“ foglalkozva Radics halálával megállapítja, hogy a horvátok évszázados álmai a jugoszláv állam keretében sem teljesültek, sőt ellenkezőleg: míg a régi monarchiában a horvátok kielégítő megelégedést találtak s egy olyan magas kulturát mondhattak magukénak, amelyet Szerbia sohasem fog elérni, addig a mai Jugoszláviában sem kulturailag, sem gazdaságilag nem nyerték el az őket megillető pozíciót.

Radics pályafutása

Radics István 1866-ban született a Zágráb melletti Trebaljevóban Középiskoláit Zágrábban és Kallováchan végezte. 1882-ben azonban mint gimnazista politikai bűnperbe keveredett, amennyiben a Horvátország autonómiájára törekedő illegális pártok röpiratait szétosztotta tanuló társai között. A 16 éves fiú nem várta be a törvényszéki tárgyalást sem a tanári kar ítéletét, hanem Párisba menekült, ahol az ottmunkáló horvát komité támogatásával befejezte gimnaziumi tanulmányait. Érettségi után a politikai tudományok főiskolájának tanfolyamait hallgatta Párisban, ahol éles politikai ítéletével és nagy, bár demagógizű szónoki képességével tünt ki.

Az orosz parasztek apostola

A francia fővárosban horvát és szláv körökkel, különösen oroszokkal tartott fenn élénk kapcsolatokat. Az orosz parasztság szabadság-mozgalmát nemcsak figyelemmel kísérte, hanem maga is több ízben Oroszországban járt és a helyszínen szerzett tapasztalatairól referált a Párisban székelő komitének, amely célul tűzte ki a balkáni szlávok és az orosz parasztság felszabadítását. Radics anynyira megtanulta az orosz nyelvet, hogy a titkos forradalmi alakulatok számára nem egy lángoló stílusban megszövegezett röpiratot írt amit a parasztek hosszú ideig valóságos evangéliumnak tekintettek. Később az orosz parasztság legális

megszervezésében is részt vett. Ez akkor volt, amikor az orosz kormány ünnepélyes ígéretet tett arra, hogy a Dumában különös szerepet juttat a parasztságnak, mert komoly fejlődési lehetőséget kívánt adni az orosz földművelő-népnek. Radics akkor különböző cikkeiben és röpiratokban császárhűségre intette az orosz parasztságot.

A publicista

Amikor Oroszországból hazajött Zágrába, egy ideig távol tartotta magát minden aktív politikától. Komoly szociológiai munkásságot fejtett ki: statisztikákat gyűjtött a parasztság teljesítményeiről és szembeállította ezt a teljesítményt azzal az alacsony életmóddal, ami a terhes nagy paraszti munka jutalma. Visszavonultsága azonban csak addig tartott, amíg a horvát-szerb unió érdekében dolgozó fiatal intellektuelek zágrábi csoportja föl nem szólítja őt a munkára. Radics akkor — 1895-ben — megint publicisztikai téren fejtett ki tevékenységet. Pribicevics Szvetozárral együtt folyóiratot adott ki, amelyben hevesen támadta Bedekovics horvát miniszter politikáját. Pribicevicsel azonban rövid együttműködés után elvi különbségek miatt összeveszett és attól fogva egészen az utolsó hónapokig a legélesebb ellenfelekként állottak szemben egymással.

1898-ban újra nagy agilitással lépett a politikai porondra. Megszervezte a

horvát parasztpártot, amelynek élére került, de csak két évvel később 1905-ben kapott mandátumot a horvát törvényhozó testületben, a „szabornak“. A „Szlobodni Don“ című lapot szerkesztette hatósági végzések közepette. A szókimondó és bátorhangú újságot nem egyszer tiltották be, de Radics István földalatti titkos nyomdákban mindig kinyomatta és terjesztette lapját, amelyet 1910-ben önként bezüntetett. Akkor már tíz tagból álló pártja volt a zágrábi tartományi parlamentben, ahol a háború kitöréséig mindig a legszólóbb hangján állott.

A monarchista Radics

A világháború kitörésekor a szabornak többi partijával egyetemben aláírta a dinasztia iránti hírségnyilatkozatot és felszólította parasztaikat, hogy Habsburg-zászlók alatt küzdienek a szerbek ellen. 1917-ben, amikor Tisza István felkereste a nemzetiségiek politikai reprezentánsait, hogy velük tárgyalásokba bocsásson némi államjogi engedmények tárgyában, Radics még mindig a monarchia keretében állt. Követelte a paraszterogramjának megvalósítását. A program terjedelmében tudvalvőleg a hatalmas horvátországi latifundiumok igazságos felosztása állott. Mindenki csodálkozott ezen, mert akkor Horvátországban a nagy délszláv birodalom megalkotásának eszméje már tekintélyes táborban szorított. Csak 1918 nyarán, amikor az orosz szejomszás elkerülhetetlennek látszott, csatlakozott Radics is a jugoszláv megoldáshoz, de azzal a feltétellel, hogy az új jugoszláv királysághoz csak a földterületek teljes autonómiát kapjanak.

Törhetetlenül megalkuvás nélkül ragaszkodott abban az időben ehhez a követeléséhez, ami miatt állandó konfliktusban volt a centrális kormánnyal. 1919-ben, tehát az új államalakulat első évében börtönbe került, amelyből néhány hónap után szabadult ki. De ugyanebben az évben újabb konfliktusai támadtak a kormánnyal és csak Sándor király személyes intervenciójára tudott börtönéből kiszabadulni.

A megizmosodott parasztpárt

1921-ben már az új általános választói jog alapján megejtett választások beigazolták, hogy Radics politikájának milyen erős gyökere van az országban. A parasztpárt az első választások alkalmával 49 mandátumot kapott és ilyenképen vezető politikai pártja lett Horvátországnak és a Szerémségnek. A jugoszláv királyság alkotmányát 1921-ben csinálták és mint ismeretes, ez az alkotmány teljesen centralisztikus. Radics politikai programja és legszövegebb álma, hogy Horvátország autonóm terület legyen az új királyságnak, nem teljesült. Radics ekkor megteremtette a horvát uniót, amelybe belétek azok a pártok is, amelyek azelőtt a horvát államjogi kérdésekben ellentétben állottak Radiccsal. Erre

támaszkodva a jugoszláv szövetségi állam keretében a horvát köztársaságot propagálta. 1923-ban és a rákövetkező évben Londonba, Párisba, Bécsbe, sőt Moszkvába utazott, hogy ennek az eszmének híveket szerezzon a külföldön! És miálatt idegenben a köztársaság proklamálása mellett azt ottthon a parasztpárt koalícióba lépett a boszniai muzulmánokkal és a nemrég miniszterelnökké lett Korosec pártjával is.

Ismét börtönben

Amikor hazajött, különösen az orosz zöldség információival való kapcsolata miatt támadtak kellemetlenségei Pasicsal, aki felségsértés címén megint börtönbe veti. A választások alatt Radics börtönben ült, de éppen ez a martíromsága hozta meg számára azt a győzelmet, amire ő maga sem számított. Az eddigi 49 mandátum helyett a parasztpárt 67 mandátumot nyert. Olyan erőteljes párt lett, amelyet már nem lehetett az ország kormányzásában mellőzni, úgyhogy Pasics a börtönben kereste fel az ellenzéki vezetést és itt egyezett meg vele. Radics egy horvát koalíciós kormányt követelt Davidovicsal az élén. Követelése teljesült és Radics a börtönből egyenesen a minisztériumba hajtatott, hogy átvegye tárcáját. A Davidovics-kormány bukása után Radics külföldre menekült, de 1927 év végén ismét visszatért. A kormány feloszlatta a pártját, őt magát pedig letartóztatta. Az elmúlt évben lejárt választások alkalmával pártja 61 mandátumot kapott, mindössze hattal kevesebbet, mint az előző választások alatt. Röviddel a választás után egykori barátjával, Pribicevics Szvetozárral huszévi meghasonlás után kibékült és megalkototta a horvát paraszt-demokrata koalíciót, a jugoszláv törvényhozás egyik legerősebb pártalakulatát.

Ez év június 20-ikán zajlott le Belgrádban a véres parlamenti tragédia, amelynek íme a nagy jelentőségű és lelkes horvát politikus szerdán este végleg áldozatul esett.

Hivatalosan cáfolják a horvátországi zavargások hírét

Bukarest, augusztus 9. A Rador távirati iroda hivatalosan a következő közleményre kapott felhatalmazást: Egyes román lapok, amelyeknek jóhiszeműsége bizonyára kétségen kívül áll, riasztó híreket közölnek Jugoszlávia helyzetéről. Mindezek az információk egy tendenciózus kampánynak tulajdoníthatók, mert a szomszéd királyságban a legteljesebb rend uralkodik. A román sajtónak tévedésbe ejtése igen sajnálatos. A román kormány legmelegebb óhaja, hogy látva a szomszéd országban

uralkodó nyugalmat, a szövetséges állam fejlődését és boldogulását kívánja.

Ezzel kapcsolatban az Avala távirati iroda ugyancsak megcáfolja az összes hamis és tendenciózus híreket, mert Jugoszláviában mindenütt a legteljesebb rend uralkodik.

Belgrád, augusztus 9. Radics halála alkalmából Korosec miniszterelnök minisztertanácsot hívott össze, amely megvizsgálta az esetleg szükséges intézkedéseket, majd részvétőtáviratot intézett Radics családjához.

Szétküldték a meghívókat a Kellog-paktum aláírására

PÁRIS, aug. 9. A francia külügyminiszterium ma küldte szét a meghívókat a Kellog-féle békepaktum aláírásának ünnepségére a hét loarnoi nagyhatalomnak. A meghívás különös érdekessége az, hogy a meghívókat Kellog amerikai külügyi államtitkár nevében bocsájtották ki és meghívást kaptak az angol dominionok is.

Az elsüllyedt olasz tengeralattjáró legénysége csupa fiatalemberekből állott

RÓMA, aug. 9. Az elsüllyedt F. 14. számú olasz tengeralattjáró borzalmas tragédiájának újabb megdöbbentő részleteként jelentik, hogy az elsüllyedt hajó legénységének minden egyes tagja egészen fiatalemberekből rekrutálódott. A tisztek és a legénység tagjai között a legidősebb 29, a legfiatalabb 18 éves volt. Tragikus véletlennek tudják be, hogy a Missori nevű torpedóromboló, amelylyel az F. 14. összűtközött, az egyetlen volt az olasz flottában, amelyen rajta hagyták a vágó eszt, míg a többiekről látosságából leszedték.

A kolozsvári hadbíróóság öt és hat évre ítélte a kommunista-szöktetés vádlottjait

Miclea Gheorghe szakaszvezetőt hat évre, Muresan Ion közlegényt pedig öt évre ítélte a kolozsvári hadbíróóság

Cluj-Kolozsvár, augusztus 9. Az Új Kelet által többször ismertetett kommunista-szöktetés vádlottjai állottak ma a kolozsvári hadbíróóság előtt, akiket katonai parancs megszegésével, megvesztegetéssel és a hadbíróóság börtön két foglyának, Csizmadia Ferenc és Tordai Viktor kommunista vádlottaknak megszöktetésével vádoltak. A vádlottak Miclea George szakaszvezető és Muresan Joan közkatona voltak, akik a vádirat szerint Kaiser Ödön, a hadbíróóság börtönének egyik foglya közvetítésével pénzt fogadtak el a két kommunista foglytól, hogy szökésüket alkalmas időben elősegítsék.

A vádirat felolvasása után Miclea George elmondta, hogy 18 éves és két éve van a hadsereg szolgálatában. Kijelentete, hogy ő nem akarta megszöktetni a foglyokat, hanem azt hitte, hogy a foglyok csak néhány órára fognak eltávozni a kaszárnyából. A pénz által hagyta magát elesébitani, mert nem gondolta, hogy a kommunisták el fognak szökni és őt ilyen baiba sodorják.

Muresan Joan elmondta, hogy ő csak fölöttesének utasítását követte. A pénzt azért fogadta el, mert Miclea adta neki és neki szüksége volt a pénzre. Egyáltalán nem gondolt arra, hogy bünyösen cselekszik amikor a katonákat kikísérte a városba. Ezután Kaiser Ödön tette meg a vallomását és elmondta, hogy a foglyok kérésére érintkezésbe lépett Micleával és Muresannal. Mintán Miclea hajlandónak látszott hogy a foglyokat kiengedje a városba,

a szakaszvezető és a foglyok közötti tárgyalásokat a szobákban rendezték meg.

Ezután az ügyész emelkedett szólásra, aki rendkívül súlyosnak minősítette a vádlottak bünyoselekményét s Miclea George számára 6 esztendőket kér. Kijelenti, hogy Miclea nem mondott igazat, mikor 18 évesnek vallotta magát, mert az ezred könyve szerint Miclea születési éve 1907, s így nem kiskorú, Muresna Joan számára súlyos d a szakaszvezetőnél kisebb börtönbüntetést kér.

Majd Popescu Ilariu védőügyvéd tartott hosszabb beszédet, amelyben védelemnek fiatalságára hivatkozva kérte a legenyhébb büntetés kiszabását.

A hadbíróóság hosszas tanácskozás után hozott ítéletet az érdekes bünyében és

mindkét vádlottat a maximális büntetésre ítélte el. Miclea George-ot 6 évi, Muresan Joan pedig 5 évi fegyházat kapott, a verdit szerint amely ellen a védelem felebbezést jelentett be.

Utazó urak! Hotel Park

(vis a vis gara Satu-Mare)

Restaurant Katz **המטבח** kitűnő házi koszt, gyors és figyelmes kiszolgálás. Garantiált féregmentes **szobák kaphatók**

Hirdessen az Új Keletben

150

lejes

könyvajándék

a zsidó tanulóifjuságnak

Az Új Kelet könyvosztálya a vizsgák alkalmából az alábbi páratlanul olcsó zsidó könyvcsoportokat bocsájtja a tanulóifjuság, szülők és tanulók rendelkezésére;

I.

Gyuri gróf: (Mesék és történetek zsidó gyermekek számára.)

Kiss József: Yokli (regény). Heine: A bacharachi rabbi. Dániel könyve.

Zengő hárfá (zsidó verseskönyv).

Kabbalisták és csodatevők. Mivchar Schiré Amenu (héber dalok).

A Talmud könyvből. (A hagyomány gyöngyei.)

Ennek a csoportnak az ára az eddigi 310 lej helyett 160

II.

Kabbalisták és csodatevők. Zengő hárfá.

Gorelik: Cion és a golusz. Sch. Alechem: Leégett nemesek.

Graetz Henrik élete és működése.

Dr. Marton: A zsidó nemzet Erdélyben.

Paneth: Utazásom a szentföldön.

Palesztina utmutató. Mivchar Schiré Amenu.

Szokolov: Új zsidó.

A 10 könyv 213 lej bolti ár helyett 90 lejbe kerül (csakis az összeg és 10 lej portódij előzetes beküldése mellett).

III.

Dániel könyve. Gyuri gróf.

Zengő Hárfá. Mivchar Schiré Amenu.

A Talmud könyve.

Ez a csoport 185 lej bolti ár helyett 90 lejbe kerül (csakis az összeg és 10 lej előzetes beküldése mellett.)

HEBE
a legjobb gyógy- és borvíz már 10 évig rendelkezésel is engrosárakban házhoz lesz szállítva. Megrendelőhely a főterakat és vezérképviselőnél:
Coloniale
FISCHER
Galea Reg. Ferd. 28-a. Varosi épület

Keresünk
minden helyen személyeket, mint **fiókvezetőket**
Különös ismeretek, raktár vagy üzemetőke megkívánatnak. Havi jövedelem: dollár 150-200%, Csak német vagy francia levelezést kérünk. - Bővebbet **The Novelty-Company, Valkenburg (in Holland)**

Kárpitos kellékek
zsinegek és zsákok gabona, liszt és gyapjuna k.
Vizmentes ponyvák.
Zsák és ponyva kölcsonzés
Boskovics József
Cluj, Strada Regina Maria 15.
Telefon 9-10.

Tudósok között már megszűnt a vita mind, Banánban találtak a legtöbb vitamint

Edison-filmszínház. A filmremek szenzációs voltára való tekintettel még ma utoljára Stuart Mária, dráma 12 felvonásban, Magda Sonyával.

— Elvesztett kedden délután a Szamosvölgyi vonaton Dés és Szamosújvár között egy pár tífli, imakönyv és tsoltárkönyv, amelybe Strohl Mózse neve volt beírva. A tulajdonos kéri, hogy ha valaki az imaszereket megvette volna, jelentse be a kolozsvári Chevre Kadtsa irodájában (Szentlélek-szeca 1), ahol a vételárát megtérítik.

RADIO Marosvásárhelyen **Révész Ernő**

Amateurok, fényképezészek!
Fényképezési cikkeit a legolcsóbban **BERNAT** szerezhetik be.

Prefectura Politiei anunță că, în ziua de ieri s'a aflat un câine alb cu păr lung și cu picicare mici.

Proprietarul căineului îl poate recupera la Doamna Mate Susana în Str. Bătrâncanu Nr. 5.

Cluj, la August 1928.

Prefectul Politiei

— Tűz martaléka lett egy szlovén-székői falu. Párkányból jelentik: Szögyén nagyközségben hatalmas tűzvész pusztított. A nyílt mezőn egy nyersolatraktor robbant fel, mely felgyújtott egy szalmakazalt. A tűz rövidesen átterjedt a házakra és néhány óra múlva száz ház égett. A község egész termése elpusztult. A környéken lévő összes faluk tüzoltósága csak nagy nehezen akadályozta meg a tűz továbbterjedését. A kárt tízmillió cseh koronára becsülik. A tűzvészben két gyermek eltűnt, akik bizonyára odavesztek.

Brilliánsait
legjobban **H. Fenyő**
óra- és ékszer-üzletében szerzi be **Cluj, Piata Unirii 23.**
Dus raktár a legmodernebb óra, ékszer és dísz tárgyakban, valamint **ezüst és berndorf alpacka-üzlet evőszékű nagy választék.**
Szelle Muzolgalásért a cég régi jó hírneve teljes garanciát nyújt.

— A barcelonai világkiállításra egy 400 méteres torony megépítését tervezik. Barcelonából jelentik: A készülő világkiállítás alkalmából egy 400 méteres torony megépítését tervezik, mely 7 emeletes lenne. A torony három alsó emeletén szállodák, a negyediken szín ház, az ötödiken muzeum, a hatodikon könyvtár, a hetedikén rádió- és telefon állomás foglalna helyet. A torony teljesen fémhálóból készülné és súlya 12 millió kilogramm lenne.

הבית החדש עם דרך אי"ת אקלאר

Butor

—ta minden vásárló, mint a népszerűtlen diktá-
—sul minden fiatal pár mint az állásnévtől admi nistra-
—kik minden kereskedő, — mint az elromlott aeroplán mo-
aki butorszükségletét nem az ICLUDI IPAROS JESCHIVA

asztalos műhelyében szerzi be. Mert amel-
let, hogy szép, masszív, izléses, divatos és **olcsó butort**

vásárolt, egy a maga nemében páratlan zsidó intézményt támogat minden áldozat nélkül.

Cim: **Atelierul de Tâmplarie „Thora im derech arei” Iclod, Jud. Someș**

Zongorát Sternberg
bizalommal a **világhírű**
részletre is.
Költözés miatt leszállított árak.

— Két kolozsvári autókereskedő a férja az ügyészség előtt. Néhány héttel ezelőtt a alpok részletesen foglalkoztak azzal az afférral, amely Cserefalvi Árpád és Antos Béla kolozsvári autóközvetítők között keletkezett. A két egymással társasviszonyban dolgozó autókereskedő között különböző nézeteltérések miatt a társasviszony mind tarthatatlanabbá vált. Eppen a bukaresti Belgo-Dunareana cég két Chrysler autóját tartották bizományban. A két autót Cserefalvi használatba vette s amikor ez az autótulajdonos cég fiújába jutott, elrendelte kolozsvári képviselőjének az autók Bukarest-be való szállítását. Amikor a Belgo kolozsvári képviselője megjelent a garázsban, hogy az autót átvegye, csak Antos Béla volt jelen, míg Cserefalvi el volt utazva. Antos ki is adta a két autót s pár nappal később különböző ügyek érdekében Bukarestbe utazott. Közben Cserefalvi hazaérkezett és látva hogy az autók elhiúntak a garázsból, minden további nélkül bünyvádi feljelentést tett Antos ellen és azzal vádolta meg hogy a bizományban tartott autót elulajdonította. A rendőrség a feljelentés alapján elfogatóparancsot adott ki Antos ellen, aki erről bukaresti tartózkodása folyamán a lapokból értesült. Azonnal visszautazott Kolozsvárra, ahol a hatóságok előtt igazolta, hogy a két autót igazosan adta át a Belgo-Dunareana cég kolozsvári képviselőjének és Cserefalvi bosszúból tette meg ellene a minden alapot nélkülöző bünyvádi feljelentést. Antos Béla a napokban rágalomzás miatt bünyvádi feljelentést nyújtott be az ügyészségre Cserefalvi Árpád ellen.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár Rt. kolozsvári fiókja folyó hó 10-én kezdi meg működését a Calea Victoriei (volt Kossuth Lajos-u.) 3. szám alatti saját házában.

19-1928. sz. Hirdetmény.

A rovinei (pécskai) izr. hitközség a főnökekre egy kelemeshangu előimádkozót keres, aki hitközségek tartására is képes, előnyben részesül. Ajánlatok Eliás Izidor, Rovine, iud. Arad címre. Költségek csakis meghittottaknak térítettek meg.

Rovine 192 augusztus 9. Elnökség.

Konkurs
Die jüdische orth. Gemeinde zu Marghita sucht einen religiösen tüchtigen בעל מוסף אורח ימים נודמים הבנין
Diejenigen, die auf diese Stelle reflektieren wollen, haben ihre schriftlichen Offerte eis zum 25-ten August einzusenden. Zeugnisse sind beizuschliessen: von der Gemeinde, wo er wohnhaft ist, oder vom dortigen Rabbiner, dass er den Forderungen der Religion entspricht und fähig ist die Stelle zu besetzen. Bezahlung laut Übereinkommen. Die Reisespesen werden nnr dem Berufenen vergütigt.
Marghita, am 5-ten August 1928.
Schreiber Farkas Dr. **Friedmann**
Sekretär Präses

SPORT
Országos uszóbajnokságok

Az élénk uszószezon során augusztus hónapban lesznek lebonyolítva az évad legfontosabb uszóversenyei. Augusztus 12-én az országos bajnokságok kerülnek eldöntésre a strandfürdő medencéjében, amikor is előreláthatólag rendkívül heves küzdelemben fognak az ország összes uszói találkozni. A Kolozsváron székülő országos uszószakosztály **Seliceanu** Gergely elnökkel az élén nagy előkészületeket tesz a verseny megtartására.

Augusztus 19-én Marosvásárhelyen rendezik meg az ifjúsági uszóbajnokságokat a következő számokkal:
1. 100 m. sprint, 100 m. hát, 200 m. mell, 400 m. sprint, 3x100 m. sprint-staféta, 3x100 m. vegyes-staféta, 100 m. női sprint, 100 m. női mell és műugrás.

Kolozsvári egyesületek a Zsilvölgyében. Jelentettük, hogy augusztus 12-én a KMSC jóképességű futball-csapata a Jiul ellen mérkőzik Petrosaniban. Augusztus 19-én az Universitatea csapata rándul le a Zsilvölgybe, ahol élénk érdeklődés előzi meg a meccset.

A Haggibbor közleményei. A kerékpár szakosztály vasárnap reggel fél 6 órakor rendez kirándulást a tordai szakadékhöz. Találkozás a Mátvás szobornál. Vezetők: Braun Sándor és Rosman Béla. — Az atlétikai szakosztály közli, hogy minden kedden és pénteken este fél 6 órakor atlétikai tréninget tart. — Czódik Jenő Nagyszében, felkérteik, hogy tudósítsa címét a Haggibbor titkárságával.

Egy komoly szó a szemüveget viselő közönséghez

Mindazok, akik születtől fogva, avagy későbbi külső behatás folytán kénytelen szemüveget viselni, különös gondot kell fordítsanak arra, hogy — akár saját maguk választotta, akár orvos által előírt szemüvegük — pontosan fejjüket és arcukhoz találjanak keretet kapjanak.

Amilyen lényeges, hogy kényes esetekben az üvegeket orvos írja elő, epoly lényeges azoknak, akik sokat írnak, olvasnak, avagy precíz rajzokat, mechanikai munkát végeznek, hogy a **keretet** szaklátszerész válassza meg; szükség esetén formálja azt a fejalkat és arc szerint.

Ezen okok figyelembe vétele indította Kolozsvár alantjegyzett, legregibb szaklátszerész céget azon — nyugaton régen bevált rendszer bevezetésére, hogy minden darab — üzletében összeállított szemüveget cégjegyével ellát, a **kereten** előforduló deformációt, vagy törést **2 éven át** díjtalanul végzi és erről írásbeli garanciát vállal.

Azon biztos hiszemben, hogy az intelligens közönség ezen rendszer előnyeit felismeri és értékeli, kérem szíves pártfogásukat.

Kun Mátvás Fia
szaklátszerész
Cluj, Calea Victoriei 12. szám.
Alapítási év 1864

HARISNYA

Kötött áru különlegességek. Kabát, mellény, angol pulover legjobban és legolcsóbban csak **Blatt-nál**, — Cluj, Főtép 13.

Irányárak:
Női molirt harisnya — — lei 35
Női mouslin harisnya — — lei 67
Női cérna fátol harisnya — lei 97
Női selyem harisnya — — lei 87
Vidéki rendeléseket utánvét mellett portómentesen szállítok.

Hirdessen az Új Keletben

Közgazdaság

A sörkartell háborúskodása között a regáti sörgyárak erősen terjeszkednek Erdély és Bánát területén

Harcot vezetett Bürger Albert, a sörkartell élnöke. A brassói Czell-gyár még mindig nem csatlakozott a kartellhez

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az erdélyi és bánáti sörgyárak kartellalakulataiban még mindig folyik a harc. Ennek következtében a kartell egyáltalán nem tudja munkaképességét megszerezni. Az egyes gyárak között titokban és nyíltan változatlan intenzitással folyik a küzdelem, amelyekbe egyre jelentősebb mértékben a regáti söripár is kezd beavatkozni. Legújabbra a bukaresti Luther-sörgyár bevonult. Bánát fővárosába és Marosvásárhelyre, rövidesen pedig az Azuga-sörgyár készülő lerakatot létesíteni Kolozsvárra. Az így komplikált helyzet csak az a gyárak nem vezetett nyílt szakításához. A gyárak be akarták várni a kertell kezdeményezőjének. Bürger Albert temesvári sörgyárosok Bécsből való visszatérését, ahol súlyos műtétet hajtottak végre rajta. Bürger Albert most visszaérkezett az

országba és erre a kartell körében újabb lendületet vett a harc. Az a csoport, amely a jelenlegi helyzet fentartása mellett van, közben mindent elkövet a kertell megszilárdítására. Mintegy két hét óta szakadatlanul folynak a tárgyalások és legutóbb e hét elején is értekezlet tartottak Brassóban az otáni Czell-gyár csatlakozása érdekében. Tekintettel arra, hogy Czellék az Azuga-gyár mgatartásától tették függővé elhatározásukat, a kartell vezetősége Azugával is felvette a tárgyalásokat. Azt, hogy ezek a kísérletezések milyen eredménnyel fognak járni, egyelőre még nem lehet tudni, de annyi bizonyos, hogy a kartell ügyeibe a vendéglősök és sörraktárosok is bele fognak még szólni, ha ugyan a vezetőgyárak amelyek már megelégtették a hiábavaló küzdelmet, idejekorán fel nem borítják az egész kartellt.

Újabb iparpártolási kedvezmények. Az augusztus 8-án megjelent Monitorul Olacában közzétett minisztertanácsi határozat szerint a következő erdélyi és bánáti vállalatok kapták meg az iparfejlesztési törvényben biztosított kedvezményeket: Deutsch Lipóc műmalom Zorlentul-Mare (Krassószerénymegye), Lébi Salamon vámmalma és növényi olajgyára Szatmár, valamint Engler Albert lődgyára Nagyszeben.

A Temesvári Első Takarékpénztár fuzionál a craiovai Banca Comertului-val. Mintegy három évvel ezelőtt nagy feltűnést keltett az erdélyi és bánáti pénzügyi piacon az a tranzakció, amellyel a craiovai Banca Comertului megszerezte a Temesvári Első Takarékpénztár majoritását és a régi vezetőség eltávolítása után Seltmann Pált nevezte ki a tekintélyes temesvári pénzügyi vezérigazgatójává. Most hír szerint újabb tranzakció készül a Temesvári Takaréknál, amennyiben a majorizáló intézet elhatározta, hogy megszünteti a temesvári bank önállóságát. A fuzió tárgyalások igen előrehaladott stádiumban vannak és már arról is tudnak beavatott körökben, hogy a fióként működő temesvári intézet élére Bucur Vidrighin aligazgatót nevezik ki Seltmann vezérigazgató helyébe. Ezzel a fuzióval gyors egymásutánban már a harmadik temesvári pénzügyi intézet fogja

elveszíteni az önállóságát (az első volt a Városi Takarékpénztár, amely a Timisiana intézetbe olvadt, nemrég pedig a Temesi Agrár fuzionáltatta a bukaresti Banca Comerciala Romana-Italiana.) Feltűnő, hogy a fuzió előtt az Első Takarékpénztár 20 millió emisszióval 60 millióra emeli az alaptőkéjét.

olcsó ifjusági könyv

Tabori Piroška: A szamospartii gyilkosság 40—
 Jókai Mór: A laotungi emberkék 25—
 Kosáryné Réz Lola: A boszorkányvár 25—
 — Az elvarázsolt kastély 40—

Huszezer lejes életbiztosítást ad az Uj Kelet minden előfizetőjének

Az Uj Kelet ingyenes biztosítási akciója szokatlanul nagy visszhangot keltett előfizetőinek és olvasóinak körében. Minthogy kiadóhivatalunkhoz naponta érkeznek kérdések ingyenes biztosítási akciónk részleteire vonatkozólag, itt újból közöljük az akció feltételeit. Kívánságára minden előfizetőnk, valamint azokat, akik újlag lépnek be előfizetőink sorába, a Fonciera Általános Biztosító Rt.-nál, Románia egyik legjobb bonitású biztosító intézeténél a sorsolási népbiztosítási osztályánál 20ezer lej erejéig biztosítjuk és pedig úgy, hogy 220 illetve 310 lej ajándékban részesül.

Ha már előfizetője az Uj Keletnek és beküldi az egynegyedévi előfizetést előre úgy az Uj Kelet fizeti ki a biztosítási kötvényilletéket, valamint az első és hatodik hónapban esedékes részleteket. Annak a régi előfizetőnek, aki egyszerre egy félévi előfizetési díjat küld be, kifizetjük kötvényilletékét, valamint első, hatodik és kilencedik hónapban esedékes díját, vagyis a kötvényilletékek kívül három hónapon keresztül az Uj Kelet vállalja a biztosítási díjtételek befizetését.

Aki még nem előfizetője az Uj Keletnek, annak nem szabad elmulasztani a most kínálkozó alkalmat és már azonnal be kell lépjen előfizetőink sorába, mert ezzel nemcsak a legjobb erdélyi lapot szerzi meg magának, de kötelességét teljesíti családjával szemben és szerencsés esetben már néhány havi díjfizetés után is, ha a kötvényt kisorsolják, megkapja a teljes biztosított összeget.

Annál könnyebben megkötheti mindenképpen ezt a biztosítást, mert új előfizetőinknek is megadjuk ezt a páratlan kedvezményt. Ha az új előfizető az egy negyedévi előfizetési díjat beküldi, úgy

neki is kifizetjük kötvényilletékét, valamint az első és a hatodik hónapra esedékes díj összegét. Tehát háromszázhusz lej előfizetési díjból kétszázhusz lej a Fonciera Biztosító Társaságnak fizetünk be előfizetőnk javára és így mindössze száz lejbe kerül az Uj Kelet negyedévi előfizetése.

Az új előfizető azonban egy félévi előfizetést küld be, annak még nagyobb kedvezményt adunk, mert a kötvényilletékek kívül kifizetjük helyette az első, hatodik és kilencedik hónapokra eső díjrészleteket, vagyis összesen háromszázhusz lej és így az Uj Keletet az első negyedévben mindössze tíz lejért kapja. Senkinek sem szabad tehát elmulasztania ezt az alkalmat.

Még ma vágja ki alábbi szelvényünket, küldje be negyedévi vagy félévi előfizetési díját és nemcsak a lapot kapja meg napról napra, de teljesen ingyen, rögtön kézhez veszi kötvényét is, melyben a kötvényilleték és az első hónap díjanyugtáza van.

Ha a negyed, illetve félévi előfizetési díjat küldte be, a harmadik és hatodik hónapokban, illetve a kilencedikben nem kell pénzt küldjön a biztosító társaságnak, mert ezekben a hónapokban az Uj Kelet fizeti be Ön helyett a díjat és automatikusan, minden fizetés nélkül kapja meg a szaldóirozait nyugtát róla.

Fizessen elő tehát még ma s a mellékelt szelvényvel jeleltesse be igényét az ajándékokra.

Itt közöljük a szelvényt, melyet azoknak, akik a biztosítási kedvezményt igénybe akarják venni, be kell küldeniük és annak alapján a Foncierával felvételjük az ajánlatot, melynek fent körülírt kötelezettségei beünket terhelnek.

Fonciera Általános Biztosító

sorsolási népbiztosítási szabályzata szerint, az Uj Kelet felhívása alapján biztosítani kívánom magamat huszezer lejre

Kelt 1928

Név

Foglalkozás

Lakhely

Pontos cím

Olvasható irást kérünk és pontos címet.

Arverési napló. Augusztus 15-én, szeptember elsején és október 15-én a kolozsvári erdőigazgatóságnál eladásra kerül 5000 köbméter bükküzifaanyag, öt tételben. Minden egyes tétel kikiáltási ára ab Campeni raktár 180 ezer lej, ab ottani feladóállomás pedig 200 ezer lej. Garancia 45 ezer lej. Augusztus 14-ikén délután 10 órakor a háromszék megyei vármegyeházán árleltés lesz Gelence község diszpenzárümanak javítási és részleges berendezési munkálataira. Költség-

vetői előirányzat 270 ezer lej, garancia 10 százalék.

Cipőgombgyártó alapítottak Kolozsváron. Egy kolozsvári szakmai tőkés csoport elhatározta, hogy felállítja Romániában az első cipőgombgyártó. A vállalkozás rentabilitását a jelenlegi védővámok kellően biztosítják, amennyiben a cipőgomb behozatali váma különként 30 aranylej, vagyis 1200 papirlej, emellett azonban a fuvardíjkülönbözet is kizárja a külföldi konkurenciát, mert ez a cikk nem bírja el a legkisebb többletköltséget sem. A gyár, amelynek gépeit Németországból szereztek be, szeptemberben kezdi meg üzemét.

TÖZSDE

DEVIZÁK	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyrtás	Zariát						
Zürich	3175—3178	—	—	49250	1170	1104125	13340	64060	192525
Newyork	16340—16476	5194750	5194750	2559	16470	37333	70875	3375	—
London	80—800.0	252187	252182	12420	80050	28437	244	16386	4855075
Paris	645—646	203050	2030	—	46	224150	2771	13193	39075
Milano	863—865	27115	271750	13380	863	3002	3708	1765750	52325
Prága	488—489	153925	153925	—	49	1690	210037	—	29625
Budapest	2875—2876	905.50	9056	—	2876	—	12347	58825	—
Belgrád	—	91280	91280	—	290	—	124525	5929	176
Bukarest	—	316	316	1560	—	—	43187	205750	61
Varó	—	5820	5820	—	185	—	6430	37837	—
Bécs	2325—2328	732850	732850	—	2328	809250	7947	47612	—
Berlin	3940—3941	12386	12385	—	3935	1567625	16392	80425	—

Száz lej árfolyama. Zürich (uto) 316, Paris 1560 Budapest 34850, Bécs 431, Prága 2053

A legszebb legolcsóbb legegészségsabb nyomtatványokat

megrendelhetni a

Cartea Românească

nyomdai műintézetnél — Cluj Calea Dorobantilor No 14—16.

Kérjen árajánlatot

●●●●●●●●●●

Hirdessen az Uj Keletben

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Péntek: Süt a nap. (Kiss Ferenc vendégjátékával. Előadás előtt Kiss Ferenc cigányzenekarral magyar dalokat énekel. Szám: 394.)

Szombat este 9 órakor: Nagyszabású kabaré-est sorsolással. (Uj vigjátékok, tréfák, bohózatok, magánszámok, énekek, táncok! Kisorsolnak a színpadon: 15 üveg valódi Palugyay pezsgőt, 10 darab diszes fénykép-albumot, a színház tagjainak autogrammos fényképeivel. 50 darab különféle tiszteletjegyet a következő előadására és igen sok egyéb nyeremény tárgyat. Külön sorsjegy nincs. Mindenki, aki megváltja jegyét, ezzel részt vesz a sorsolásban. A belépő jegy maga a sorsjegy is. Rendes helyárak. Szám: 395.)

Vasárnap délután 6 órakor: Mesék az öregépről. (Operette újdonság, mozi helyárakkal. Szám: 396.)

Vasárnap este 9 órakor: Mersz-e Mária? (Operette-revü újdonság új szereposztással: Betegh Béával, Kun Magdával, Farkas Lilivel, Tompa Bélával, Ihász Aladárral. Szám: 397.)

Hétfőn este 9 órakor: A jenever. (Csak felnőttek számára szolgálhat ki jegyet a pénztár! Spanyol bohózat. Kesztyűs fordításában. Poór Lili főlépésével. Mozi helyárakkal: 50, 40, 30, 20 és 10 lejes helyárak. Kezdetre kivételesen 9 órakor. Sorozatszám: 398.)

A színházi iroda hírei:

Ma este Kiss Ferenc bucsufőlépése a Süt a nap-ban. A tegnapi esti óriási siker után, amelyet Kiss Ferenc ez a ragyogó tehetségű budapesti színész az Olympiában aratott ma este bucsufőlépését tartja a Süt a nap-ban. Olyan szerepe ez Kiss Ferencnek, amelyben életnek egyik legszebb sikerét aratta Budapesten. Káprázatos tehetségével és sajátos egyéniségével olyan hangulatot teremt maga körül ebben a darabban, hogy magával ragadja a darab többi szereplőit, a legfőbbekésszé emeli a Süt a nap előadását. Mindenki, aki a Süt a nap ma esti előadását emulassza megnézni örökké sajnálni fogja ezt. A tömeges jegyelővételeiből ítélve valószínű különben az is, hogy az esti pénztárnál már alig fog leletni jegyet kapni, tehát siessen mindenki még a délelőtt és délután folyamán biztosítani e helyét a Süt a nap ma esti előadására.

Szombaton este nagy kabaré-est sorsolással. Szombaton este igen változatos műsora, mulattató, minden tekintetben érdekes, briliáns műsora kabaré-est lesz a színházban. A legújabb tréfák, kitűnő énekszámok, táncok, mókák fogják szórakoztatni a közönséget. Az előadás folyamán pedig még sorsolás is lesz, mely alkalommal igen értékes és maradandó emlékü dolgokat fognak kisorsolni a közönség körében. Így pl. 15 üveg valódi Palugyay pezsgőt, 50 drb. tiszteletjegyet a színház bármely szabadon választandó előadására a jövő hét folyamán, 10 drb. művészi kivitelű fénykép-albumot a színház összes tagjainak autogrammos fényképeiből összeállítva stb. stb. Ezeknek a 14-15.000 lej értékű nyereménytárgyaknak az elnyeréséhez külön sorsjegy nem szükséges, mert mindenki, aki a jegyét megváltja erre az előadásra azza a jeggyel már részt is vesz a sorsolásban. A szombati kabaré-estét kivételesen 9 órakor kezdik.

Fenevad! Mozihelyárakkal! — Csak felnőtteknek. Olyan hatalmas érdeklődés nyilvánul meg a színház hétfő esti Fenevad előadása iránt, hogy remélni lehet azt, hogy elővételben fog minden jegy elkeln. Kitűnő spanyol bohózat a Fenevad, de bátran felvehetné a versenyt bármelyik francia bohózzal is. sőt talán szellemesség, ötletesség és szókimondás tekintetében túl is szárnyalja azokat. Éppen erre való tekintettel a pénztár nem szolgálhat ki csak felnőttek számára jegyeket a Fenevad hétfő esti előadására és pedig igen olcsó, ugynevezett mozi-

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Allástkeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelleg levélet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Cipészek!

Kérjenek árlapot szabadalmazott talpragasztó légrésekről. Stern Béla, Oradea, Str. Avram J. 18.

Cipőhírné!

készítésére megantim gyakorlati uton, felelősséggel. Megkeresések "parvegysz" jellegre a kiadóba kéretnek. — "IDEAL" vegyianyag minden bőrüzletben kapható. Ingyen mintát küld Stern Miklós, Oradea Strada Petru Rares No 1-a.

Cipészek!

22 év óta fenálló vidéki detailtárolat, fővonalon, nagy vevőkörrel, főkehlány miatt társat keres. Lehetőleg szakember vagy termelőtárs, aki bizományi alapon árut ohajtana elhelyezni. Cim "500 ezer lej" a kiadóban. 859

Ujleány!

lakótársnót keresek szépen butorozott kerti lakásba, fürdőszoba használattal. Cim a kiadóban.

Mérlegképes

könyveit, perfect német-magyar levelező, óráknyvelest vállalt. Cim a kiadóban.

Vaskereskedősegedet

ügyes detailistát, augusztusra való, lépőre keresek. Uveezéshez jól értő előnyben részesül. — Ajánlatok "Szorgalom" jellegre a kiadóba kéretnek. 848

Keresünk a belváros

köz. lében egy szép 1 szobás konyhás lakást Cim a kiadóban.

Német-magyar

gép- és gyorsírónő délutáni állást keres. Szíves megkereséseket "Perfect" jellegre a kiadóba.

Perfect mérlegképes

könyvelő, magyar-német levelező, kitűnő referenciákkal, szombati megtartásával, vidéken is, elfelvezkedést keres. Szíves megkereséseket "Agilis" jellegre a kiadóhivatalba kérek.

Schönes

von einen beruhmten Koffer ist billig zu verkaufen. Pfin, Oradea. 844

Eladó egy filodendron,

egy posztó téli kabát, jó állapotban lévő butorok s több értékes tárgy. Érdeklődni lehet Matta Iusnál — Str. Scurtă (Kurta-u.) 7. alatt.

Vita- és levelező

gyorsírót olcsón tanítok. Cim a kiadóban

קניקין

דא חברה פועל צוק בית הנסות אין פראדעקע וועט פיר ימים נוראים הכעיל אין פארענליכען בעל מוסף דער אין ירוש מרבים זין מוסס נעדאלט לויט אבערונקאמט מען צור פראגע ווערדען נור בערופענע צור נעדלסמען אפערטע זנד צום ריכטען

Kohn David,

Oradea Str. Alexandri 39.

helyárakon:

Egy 5 személyes páholy ára 150 lej, a földszinti zsöllyék mind 50 lej, támlásszékek 40 és 30 lej és az összes erkélyülések 20 lejbe kerülnék. A Fenevad hétfő esti előadását kivételesen 9 órakor kezdik.

Mersz-e Mária?

Vasárnap este a legkáprázatosabb és legváltozatosabb angol operette-revü, a hatalmas sikert aratott és régóta nem adott Mersz-e Mária kerül színre új szereposztással: Betegh Béával, Kun Magdával, Farkas Lilivel, Tompa Bélával, Ihász Aladárral, Fülöp Sándorral, Selmezi Mihállyal.

KÖNYV ÚJDONSÁGOK

SZASZANOV

Végzetes évek

az európai katasztrófa a cári Oroszország háborus külügyminiszterének beállításában. Paleologue nagy-sikerű naplójának szerkesztője

Ára 408 lei.

SCHIDLOF:

Az érvényesülés művészete

Művészi írását veszi, aki társaságban mozog

Ára 90 lei.

Mau ice Paleologue

II. Sándor cár tragikus regénye.

Ára 128 lei.

Lucien Murat hercegné

Nagy Katalin cárnő szerelmi élete.

(A híres cárnő első özinte, epilezeten életrajza.)

Ára 128 lei.

TOLSZTOJ

legnagyobb szerető regénye

Karenina Anna

újra kapható. — A kötetes 1060 lapos regény ára 384 lei.

A legnagyobb amerikai díjjal kitüntetett regény

Szállnak a vadludak

Észak súlyos atmoszféráját es egy tipikusan amerikai szerelmi történet bája él Ostenso e regényében.

Ára 265 lei

Marian Harry

Kleopatra szerelmi élete

Egyiptom hírneves királynőjének aki egymásután hódította meg a romai birodalom fejeit, első magyar nyelvű életrajza. Ára 136 lei.

Mauriac

A mérlegkeverő

a lélek poétájának, első magyar nyelvű könyve. A ma regényei sorozat. Ára izléses vászonkötésben 231 lei.

Lehetetlen szabadulni Wallace igazató regényének varázsától. Olvassa el

A Poliantha titka

című regényét és ön is megerősíti ezt. Ára 136 lei.

A titokzatos banda

Ára 190 lei.

Zola

A pénz

Ára 289 lei.

SHAW

Ember és feisőbbrendű ember.

(Uj kiadás.) Ára 170 lei.

Ludwigh Wolf

A játékos

Ára 204 lei.

REUBENI, a zsidók fejedelme

Írta: Max Brod

Különböző csodákkal
A népesség lázadásra kész,
Sipokkal s trombitákkal
És rögtön rá, gyorsabb, vadabb tem-
póban:

Isten népét megszegtít
A parasztek erőjét,
Életükre törököt,
Erőnk megsemmisít
Kaszálkát összetörjük,
Hadaikat elsöpörjük,
Házaitat leromboljuk,
Kincseiket elraboljuk!
Nem marad ép senki sem,
Sem szárazon, sem vízen.

Ittasan, a zsoldosban ismét felébredt régi gyantája, hogy Dávid zsidó. És rá-kezdte, Szép-Monikát szorosan magához ölelve: „Isten tartson velünk — a zsidókat letörjük, — pénzüket örököljük, — jó lesz bizony nekünk”. Ez saját kitálatlása, El van tőle ragadtatva. Ismételteti és mindenkivel külön iszik; még Dáviddal is iszik haragos jóakarattal. És most egy új ötlete támad: Dávid tegye le a zsidó esküt, hogy Monika valóban a felesége és hogy ő magyar. Egy frissen nyuzott dísznőbőrön állva, egyetlen szál ingben esküdjön, mint ahogy Lengyelországban szokás. Így rendelkezik ő, Szindelfinger, és Monika helyeslően föl-
tögteti a bort a poharába.

Most elérkezett az ideje, hogy meg-
szókjának.

Végre int neki Monika. A zsoldosok borosan dadognak, kimeredt szemekkel bámulnak maguk elé. A dobos horkol, ősz fejét dobajára eresztve. — Most könnyen el lehet tűnni közülök, mert egyik sines magánál.

27.

Ejjel-nappal vándoroltak, egyre hátuk mögött érezeték üldözőiket.

Dávid egyre-másra kérdezősködött, hogy merre van Erfurt. A legtöbben, akiket megállított, nem is hallottak erről a városról. Az új életéről pedig, amelyet ott folytathatnának, senki sem hallott semmit. Még Hutten neve is, akinek vidám nonfoglalásáról olyan bizatosan tudtak a gettóban, az is idegen és sohasem hallott volt erre felé. Mintha az egész szabad-állam nyomtalanul elsüllyedt volna a földbe, amióta Prágát elhagyták.

Monika eddig vakon hitt Dávid szavaiban. — most egyre kérdegette, hogy mikor érnek már a célhoz. Arról is beszélt, hogy a pénzüik fogyóban van.

„Többet kellett volna lopnod, báránycám. Gazdag anyád nem szegényedett volna bele”.

Tudott mondanj olyanokat, amik elke-
serítették Dávidot. És ha Dávid erre szemé-
re lobbantott egyet-mást, amit a ka-
kasviadal napján még egész nyugodtan,
talán bűnbánóan is, halgatott volna vég-
ig, most büszkén felkapta rá a fejét.
Mióta a zsoldossal lánsoltál nem szer-
reisz már engem”, mondta aztán. Dávid
szomorúan.

Erről meg aztán igazán nem akart hal-
lani sem. — hagyja őt békében azzal a
betyárral, azzal a széles kölyökkel. S ha
tovább is így folytatta a beszédeit, a
leány valóságát elnémetelt.

„A hűség sókját — ott a kőhídon, szür-
kületkor. — elfelejtetted?” — kérdezte
tőle könyörögve.

De rossz lelkiismerettel. Hova is vezet-
te ő akkor a leányt a hosszú kőhídon
keresztül. Hát nem ő maga vezette-e rá
a hűtlenségre! Szőkésűk szegénytelen elő-
ményeire alig gondolt az első napokban.
Most, az új kétségekkel együtt, előtörték
a régié is, Lelki szorongásában ahhoz a
módszerhez folyamodott, amelyet apja is
használni szokott, ha a sorstól egy ked-
vező fordulatot akart elnyerni. Bőjtölt.
Nyolc napon keresztül csak estéknél
fog valami szerény vacsorát enni és egy
csékélyke vizet inni egész napon át pe-
dig semmit sem. Hozzáfogott. Két napon
át, három napon át. S máris érezte, hogy
megnyugszik a szíve. Monikát sem ki-

vánta már olyan hevesen, aki éjjel el-
vonta magát tőle. Urrá lett Dávid az ár-
zékein, újból erős lett. Nyugodtan és oko-
san akart vele beszélni. Rájött, mondta
magában, hogy Monikának jobban tes-
zik ő, mint a zsoldos, mert ellenkező
esetben a zsoldosnál maradt volna. — de
ellenkezőleg, mindent megkísérelt, hogy
e veszélyes hegyek közül kimenekülhes-
senek. Sokat remélt attól, hogy megérkez-
nek Erfurtba, melynek dicső köztársasá-
gában szilárdabban hitt, mint valaha.
Monika szerelme ott újból visszatér és
megerősödik, az ő együttélésük is tisztá-
bb és jobb lesz.

Ekkor történt, hogy az Elbe mentén,
egy kis faluban vízáradás érte őket utól.
Nem hiába nevezik a németek az Elbét
ezen a néven. Egy Albe, egy gonosz ko-
bold ő valóban. Este még csak a parti ucca-
ázott el a vízben, ahol a szálló állott
és a mögötte levő piacon vidáman lubic-
koltak a gyermekek az alacsony vízben,
amely a folyóból a járdára szivárgott.
Egész veszélytelennek nézett ki a dolog,
játéknak. Ejszaka azonban eső támadt, a
folyó egybékint is mérhetetlenül kiáradt
a sok vízből, melyet mellékforrásaiból ka-
pott. Az Elbe, mint egy sárga-barna ten-
ger, előntötte az egész völgyet, egész a
hegyekig. Olyan volt, mint egy lassu pusztu-
lás, mely feltűnés nélkül, diszkvés nél-
kül, szeliden, de biztosan mindent el-
pusztít. A szálló már nyitva vízben áll-
ott. A pincékben, a földszinti szobákban
zavaros, hárgyu lassúságu, hallgatós ár.
Nem csinált semmit, egyszerűen a mére-
teivel fojtott meg mindent, elvitte a fa-
lakat és lustán tovább folydogált, mintha
aludnék és semmit sem tudna arról, amit
csinált. Ilyen ördögök is vannak, lassu
jóakarattal még veszélyesebbek a ha-
mis ördögök, melyek legalább ismerő-
sebbek, mert hasonlóbbak az élénk, em-
beri szellem démonjaihoz.

Legfőbb ideje, hogy kijártsék a házat.
Dávidot és Monikát a koresmáros egy te-
tőablakhoz vitte, mely a piacra nézett.

Az egész piac egy tenger volt.
Ahol tegnap még gyermekek lubickol-
tak az aszfalton s alig lábukig, ott
most a hajnal szürkületben nagy csóna-
kok eveztek és mentettek lakásaikból
az emberek.

Egy ilyen csónak állott a koresma előtt
is és a csónakba egy hosszú létrán kel-
lett lejutni.

Elsőnek a koresmáros mászott le. A
létra kötelekkel volt az ablakkereszthez
erősítve. A koresmáros először tehát fel-
állott a nyitott ablakra, amely olyan ki-
csiny volt, hogy neki az ablak peremén
állván, le kellett hajolnia, Ebben a hely-
zetben megfordul, hátával kifelé, arcá-
val a szoba felé fordulva — most kiegye-
nesedett, lábát az első létrafokra helyez-
ve, és szinte az első pillanatban már el
is tűnt az ablaknyílásból, oly ügyesen és
járatosan haladt a létrafokon lefelé.

Dávid az ablakhoz lépett.

Szédülés fogta el. Lenn a csónak mint-
ha mértőldnyit távolságban lett volna. És
a létra, amelyet csak könnyű kötelek er-
ősített az ablakkereszthez, oly könnyen és
ingadozóan ereszkedett a házal mentén
a csónakba, de a faltól mégis olyan tá-
volságban, hogy sehol sem lehetett benne
megkapaszkodni. Ezenfelül még két lé-
nából volt összerakva amely még töré-
kenyebbnek mutatva.

„Ez én nem tudom megcsinálni”,
mondta elsápadva.

„Ugyan miért nem?” — tréfálkozott Mo-
nika. „Nézd csak milyen ügyes a kores-
márosnak asszony”.

Valóban, az öregedő asszony meglehe-
tős fűrgeséggel követte az urát.

Most kettejükre került volna a sor. De
mivel Dávid habozott, egy béres és egy
eseléd még egyszer megmutatták, hogy
hogyan kell mozogni az ablakban és a
létrán. A legmehezebb volt az a fordulat
az ablakban, a többi aztán egész könnyű
volt.

Monika háborította őt. „Hát sohasem

Fordította: dr. Hamburgné Becski Irén

másztál fákra?”

Egy nehéz „nem!”

„Legalább próbáld meg!”

Dávid nem kérte magát, hiszen ugy
szegyenkezett, az ut minden nehézségét
kiállotta, nem félt a zsoldosoktól, egy
vérző állat miatt elébük ugrott, nem en-
gedte meg, hogy egy lelkész temesse el
Gerzont, sikerült neki egy idegen nép kö-
zepette a kalandos temetés — és most
megijedne egy csupasz tértől, egy légüres
távolságtól?

Az ablakhoz lépett. Kezei és lábai szé-
dülten felmondták a szöveget. A feje
merész volt, de a teste nem engedelmese-
kedett.

Monika mindeddig nem vette komo-
lyan a féltékenységét. Csak most jött rá,
hogy milyen komoly a dolog. Sirni kez-
dett.

„Szállj le egyedül!” — mondta Dávid.
„Hagyj itt engem.”

Ezt ő nem akarta. Haragtól és szegény-
től felindulva állott ott.

Egy rettenetes negyedóra mulott el.

Dávid még egyszer az ablakhoz ment.
De többször nem kísérelte. Sohase
volt ilyen gyámoltalan. Leült, egy tagját
se mozdította többé, véglegesen megadta
magát sorsának.

A magasabb fekvésű uccákban, melyek
a piactérhez vezettek, ezenközben sok
nép gyült egybe, hogy kedélyesen meg-
bámulják szerencsétlen embertársaiknak
hajójával való menekülését.

Az általános figyelem hamarosan arra
az ablakra irányult, amely mögött Mo-
nika és Dávid, az utolsó foglyok, várakoz-
tak.

Hirtelen egy hajócska közeledett az
egyik uccatorkolat felől. Ez szűkebbre
volt építve, mint a széles tehercsónakok,
melyek a piactéren uszkáltak.

„Megmentenek bennünket!” — kiáltott
Monika.

A hajócska valóban a koresmaajtó
előtt állapodott meg, mely félig vízben
állott már és behajózott az alsó koresma-
szobába. A merész megmentőnek mélyen
le kellett hajolnia, s behuznia evezőt,
melyek könnyen eltörhettek volna. Ke-
zeivel a szoba belső fala mentén tapoga-
tózva, lassan, elővigyázatosan kormá-
nyozta járművét előre. Hallatszott, ahogy
a jármű dörömbölve kiköt. Most Dávid
és Monika lementek a lépcsőn, mely a
ház belsejében, közvetlenül a víztől fel-
falmagasságyra belépett pitvar fölött
állt.

S a lépcsők alján állott a csónak.

Beléptek és felismerték a kormányost,
Szindelfinger Hans volt, a zsoldos.

Sokáig tartott, amíg a pitvarból és a
szót szobából kikerültek. A hajócska
könnyen megfenekelhetett volna. Egy
szót sem beszéltek. Dávid azonban alig
törődött az életveszedelemmel, amelyben
foglaltak, sem azzal a félig dicsőséges,
féreg neveléses színjétekkel, amit a
koresmaajtón át való kivezéssel a nép-
tömegnek nyújtottak: dicsőségére a meg-
mentőnek és kétszeres szegényére neki.

Csak egyet érzett: hogy ebben az órá-
ban örökre elvesztette Monikát.

Eleinte ugyan nem lehetett ezt észre-
venni. Egy koresmában ültek mindhá-
rman a hegy lábánál. Monika gyengéden
csókolgatta, szeméit és száját, a zsoldosra
rá sem nézett, egész futólag köszönt
csak meg neki az egészet. Csak Dávidhoz
beszélt, önmagát vádozta, hogy majdnem
ő volt az oka halálának. „Hiszen én tu-
dom, hogy te bátor vagy. Csak épen nem
szoktad meg a mászást. Máskép neve-
lődtél mint én.” Lehunyta szeméit és
összerázkódott: „Szinte látlak, hogy hogy
eset le a létráról, összelörve, a csónak-
ba. Hogy is kívánhattam ilyet tőled. Köp-
part aljas vagyok!” Kérdezte Dávid a
zsoldostól. Monika vigasztalása rosszul
esett neki.

„Ugy halom, hogy a német seregek
parancsnoka Lengyelország ellen készül.
Ha azonban én császári szolgálatban

akarok maradni, úgy Hünneburgba kell
bevonulnom Scha-lenburger zászlói alá.
Egy jámbor zsoldosnak mindenütt kínál-
kozik munka, mert a világ csak nem
akar megnyugodni. És még egy asszonyt
is el bír tartani. — Lete hozzá, Monika
kezet megragadva.

A leány elhuzta kezét és megcsókolta
Dávid homlokát. Ő azonban úgy érezte,
hogy csak tetszélésből csinálja, meg
akarja mutatni az idegen embernek, hogy
milyen szépen tud csókolni.

„Halottak hírére az új tudós szabad-
államnak Erfurtban?” kérdezősködött to-
vább, csak hogy ne vegyék észre a szo-
morúságát.

A zsoldos alig hogy ingatta tagadólá-
ga a fejét. Csak Monikával beszélt. A figye-
lem, amelyet Monika nem neki, hanem
Dávidnak szentelt, nem kárpótolta Dávi-
dot ezért a semmibevevésért, szinte arra
sem futotta, hogy a harmadikat is bele-
vonják a beszédbe. Szomorúan pillantott
Dávid a vízlepte völgyre. Minden szürke
volt és iszapbarna, napptalan, a hűvös reg-
geli szélben. A fák csoportjai, amelyek
mintha a pépszerű, barátságatlan lassu-
ságu vízből nőttek volna ki, mintha min-
den pillanatban megfulladni készültek
volna. A háztetőkön s pusztulás busko-
mor anyaga lakozott sirva, melyeket uc-
cák helyett a sötét ár vett körül. A szent
város elpusztulására gondolt Dávid, — és
érzése útján hirtelen megértette, hogy
miért foglalkozik ugyanaz a Talmud-
résztel a szörnyű pusztulással és a sze-
relmesek szétszakadásával, a házassági
válással egyszerre. Ugyanaz a pusztulás
itt és ott. — a Monikától való elzaka-
dás olyan, mint a szentély egy újabb
pusztulása.

„Uracsok!” — bizelgett, és közelebb
simult hozzá, „milyen jó, hogy megme-
nekültünk!”

Ő önrudommal felelt. „Arkebuzier un-
talán együtt vándorolhatna velünk. Nem
egy utunk van-e Drezda felé?”

Monika hevesen ellenezte. Mi jut eszé-
be! Arkebuzier urnak egész más dolgai
vannak.

Szindelfinger semmit sem szőtt, töpren-
gett, úgy, ahogy Monika szokott szólan-
kodni. Csak a koresmáros kiáltotta ma-
gához, újból bort hozatott, Monika ellen-
ben men volt dacos, mint ahogy Dáviddal
való civakodása után szokott lenni, el-
lenkezőleg, nagyon beszédes volt, majd-
nem bőbeszédű. „Utaz emberek, mint mi
hárman, szép kis kompánia volnánk.
Nem, tartson veletek, aki akar. En nem”.

Dávid még mélyebbre áldozta magát,
— mintha még egy utolsó kísérlettel próbál-
kozott volna, hogy az elvesztő szépségből
mentessen valamit. „Az öreg Gerzont-
nal is elég vegyes társaság volnánk. És
te még sem haboztál, és az én barátságom,
az Ahasvért felvetted a szövetségünkbe.
Most hát úgy illik...”

Monika nevetett: „... hogy az én ba-
rátságomat?”

„Engem” — kiáltott Szindelfinger.

Gunyosan nézte végig a leány. „Bene-
teket, férfiakat, jól bolonddá lehet tar-
tani”. A zsoldos vad pillantásokat vetett.
„Nem, téged nem”, vetette magát híz-
gón Dávidra. „Te olyan okos vagy, bá-
ránykám”.

Hogy milyen kíméletlen az élet, azt
még sohasem érezte így Dávid, mint
most, e vigasztalan beszélgetés közepette,
lepillantva a vigasztalanu lesújtott völgy-
re. Engem sem kímélnék. Az elhatáro-
zásra sem fog kelleni sokat várni, hogy
én belépusztulok, azzal senki sem törő-
dik. Menekülése óta először vágyott az
anyja után, szelid otthona után.

[Folyt. köv.]

Rönköt

tölgyet

vásárol, ugyszintén diót

másat is, lehetőleg 40 cmtől felfelé,
de 30 cmtől is. Feuerstein Kálmán
fűkereskedő, Cluj, C. Victoriei 61. Csak
komoly tételekre kérek komoly ajánlatot

KIADÓHIVAT

Str. Ba

SZERKESZTO

Ejelli tele

ELOI IZETESI

Egész év

reievre

Negyedév

Egy hóra

XI évfolya

1928 augu

• 50

A törté-

A klasszikus
arról szól, hogy
tere, a valóság
százszázalekos
hatók azt, ha
a tömegnél
mokratikus
történelem-tan
egymás között
a történelem
korszakainak
rencsés, vagy
jűközetnek dá

A legtöbb
szégek törté-
niztikus. Ma
dóan a világi
gességéről sze-
nelen-könyvel
közötti gyűlő
vérszeztől tá-
sabbra értéke
könyvek a ko-
is s így nem
felsőiskolai te-
zésra csak ke-
tési minden
litánista szell

Néhány év
egy bizottság
leküzdje a
veszelelmet,
kat a történe-
hamisító és
lelik meg. A
megállapított
a nyugati or-
rázta, ameni
tankönyvekbe
szégek törté-
találhatók m-
alkalmasak a
lökkedésének

Románia
lamok névsó-
könyveik re-
keznek a gy-
zőleg az tá-
nisi tanköny-
pek bizonyos
hankozatják
értést, hane-
elő kisbűnt
vagy velt m-
amelyek tel-
arra, hogy
gét az ittél-
ják.

A román
történelem-kö-
mészetszerű-
ellen irányú
vuklen a z
hiszoműien
foglatlannak
igaztalanok,
s alkalmas
zetelen me-
mánytalans-
remesak az
ben találha-
lakában is
tudományos
egyes főisk-
bizonyítva
temi profes-
tca emü
tudományo-
kulminálna